

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

TRESTNÍ PRÁVO HMOTNÉ

JUDr. Miroslav Antl

Trestní právo hmotné

Vydání: první (stav k 01. 10. 2020)

Vydala: Univerzita Hradec Králové v roce 2020

Stran:

Recenzent:

Základní informace o předmětu TRESTNÍ PRÁVO HMOTNÉ

Vyučující: JUDr. Miroslav Antl
Kontakt: antl@miroslavantl.cz

Hodinová dotace přímé výuky:

Prezenční forma studia: seminář 2 hod. týdně
Kombinovaná forma studia: seminář 12 hod. za semestr

Hodinová dotace samostudia: 24 hodin

Zařazení předmětu: 2. semestr
Prerekvizity: předmět má prerekvizity.

Pravidla komunikace s vyučujícím:

prostřednictvím e-mailové korespondence,
v konzultačních hodinách – podle předchozí dohody na PdF UHK,
popř. v Senátu Parlamentu ČR či v senátorské kanceláři v Rychnově nad
Kněžnou (dle možností a výběru studentů),
v elektronickém učebním prostředí MOODLE (po zpřístupnění předmětu podle
stanovených pravidel).

Úvod do studia předmětu (anotace)

Trestní právo hmotné se zabývá ochranou nejdůležitějších hodnot ve společnosti proti trestným činům a jejich pachatelům tím, že vymezuje znaky jednání, která jsou trestnými činy, resp. taxativně vymezenými přečiny a zločiny - a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit. Ochrana před trestnými činy slouží i stanovení podmínek ukládání tzv. ochranných opatření. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže zakotvuje specifický přístup k pachatelům provinění mladších osmnácti let, resp. dále mladších patnácti let, a to hmotně právní. Souhrn trestně právních předpisů doplňuje nově koncipovaný zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.

Cíle předmětu

Cílem výuky předmětu trestní právo hmotné je objasnit studentům základy trestněprávních předpisů, naučit se se v nich orientovat a pracovat s nimi. Jsou konkretizovány v úvodu každé kapitoly. Od studentů je pak vyžadována znalost „definic“ a používání specifické terminologie, včetně zvláštností speciálního zákona o soudnictví ve věcech dětí a mládeže. Odpřednášená materie je v rozsahu přiměřeném „hodinovým dotacím“. Úroveň znalostí je prověřována náročným písemným testem, přičemž jeho spěšné absolvování je nezbytným předpokladem k udělení zápočtu a k absolvování ústní zkoušky. Studenti jsou při výkladu orientováni na aplikaci získaných znalostí z výuky trestního práva při posuzování konkrétních případů, právním rozboru jednotlivých skutkových podstat trestných činů a uvádění konkrétních příkladů u nejčastěji se vyskytujících trestných činů, resp. provinění (u mladistvých pachatelů).

Literatura

Základní literatura:

Ústava České republiky (zák. č. 1/1993 Sb.) = **Ústava**

Listina základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.) = **LZPS**

Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění zák. č. 306/2009 Sb. a pozdějších předpisů = **TrZ**

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**) = **ZSM**

Zákon č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě ve znění pozdějších předpisů (včetně zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů) = **ZPMS**

Zákon č. 418/2011 Sb., **o trestní odpovědnosti právnických osob** a řízení proti nim ve znění zák. č. 183/2016 Sb., a dalších předpisů = **TOPO**

ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

Rozšiřující literatura:

JELÍNEK, J. a kol. **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou** 7. aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2017, Leges, Praha. Vydáno: říjen 2017, ISBN: 978-80-7502-230-1

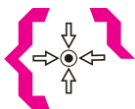
ŠÁMAL, P. a kol. **Trestní zákoník. Komentář I + II. díl.**, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, datum vydání: 10. 5. 2012, ISBN: 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář.** 3.vyd. Praha: C.H.Beck, Datum vydání: 11. 11. 2011, ISBN: 978-80-7400-350-9.

ŠUBRT, M. **Trestněprávní odpovědnost a ochrana mládeže**, 2. rozšířené vydání, Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, ISBN 978-80-7251-333-8.

ŠÁMAL, DĚDIČ, GRIVNA, PÚRY, ŘÍHA: Trestní odpovědnost právnických osob /EKZ185/ vydal: C. H. Beck, 2. vydání, podle stavu k 1. 3. 2018, 992 stran, ISBN: 978-80-7400-592-3

Význam ikon v textu

Cíle

na počátku každé kapitoly konkretizují výukový cíl kapitoly.

Časová náročnost

udává, kolik času zpravidla potřebuje student k prostudování kapitoly.

Pojmy k zapamatování

jsou soupisem důležitých pojmů a hlavních bodů, které by student při studiu tématu neměl opomenout.

Poznámka

obsahuje doplňující, upřesňující nebo méně důležité informace.

Kontrolní otázky

umožňují studentovi ověřit porozumění textu a osvojení problematiky.

Souhrn

představuje shrnutí tématu.

Literatura

je soupisem zdrojů použitých v kapitole a slouží také pro doplnění a rozšíření poznatků.

OBSAH

1. ÚVOD DO TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

- 1.1 Působnost trestních zákonů
- 1.2 Základy trestní odpovědnosti
- 1.3 Okolnosti vylučující protiprávnost

2. TRESTNÍ SANKCE

- 2.1 Obecné zásady pro ukládání trestních sankcí
- 2.2 Druhy trestů
- 2.3 Ukládání a výkon jednotlivých trestů
- 2.4 Ochranná opatření

3. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE ZA PROTIPRÁVNÍ ČINY

- 3.1 Obecná ustanovení
- 3.2 Trestní odpovědnost mladistvých
- 3.3 Opatření ukládaná mladistvým
- 3.4 Opatření ukládaná osobám mladším patnácti let

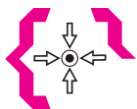
4. ZVLÁŠTNÍ ČÁST TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

- 4.1 Úvod do Zvláštní části TrZ
- 4.2 Skutkové podstaty vybraných trestných činů podle hlav TrZ

5. ZÁKLADY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB

- 5.1 Obecná ustanovení
- 5.2 Základy trestní odpovědnosti právnických osob
- 5.3 Tresty a ochranná opatření

1. Úvod do Trestního zákoníku

Úvodní kapitola je koncipována tak, aby student byl po jejím prostudování schopen vymezit působnost trestních zákonů a definovat základní termíny trestního práva hmotného. Kapitola vysvětluje pojem trestného činu a jeho skutkové podstaty, a vymezuje okolnosti, za kterých čin zdánlivě se podobající trestnému činu, není trestný.

180 minut

působnost trestních zákonů
materiální korektiv
trestný čin, příprava, pokus
přečin
zločin
skutková podstata trestného činu
objekt
objektivní stránka
subjekt
subjektivní stránka
okolnosti vylučující protiprávnost

1.1 Působnost trestních zákonů

Trestní zákoník (= TrZ) je v České republice účinný kodex trestního práva hmotného přijatý Parlamentem České republiky a vyhlášený ve Sbírce zákonů pod číslem 40/2009 Sb. (s účinností od 1. 1. 2010).

Trestní zákoník je členěn na obecnou a Zvláštní část:

- Obecná část vymezuje působnost trestního zákoníku a obsahuje ustanovení, která jsou společná všem či více trestným činům: vymezuje trestní odpovědnost i její zánik, okolnosti vylučující protiprávnost, ukládání trestů a ochranných opatření, zahlazení odsouzení a výklad používaných pojmů.
- Zvláštní část obsahuje soupis trestných činů, které jsou rozděleny do jednotlivých hlav podle charakteru chráněného společenského zájmu.

Působnost trestních zákonů vymezuje jejich praktické uplatnění z hlediska časového, místního, osobního a věcného.

Pro **časovou působnost** trestního zákoníku platí, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Podle pozdějšího zákona se posuzuje

jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Pachateli lze uložit vždy pouze takový druh trestu (ochranného opatření), který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje. Přísnější trestní zákon nesmí mít zpětnou působnost (**zákaz retroaktivity zákona**).

Místní působnost vychází z *principu teritoriality*, to znamená, že naše trestní právo platí jen na území České republiky a vztahuje se na všechny osoby, které spáchaly trestný čin na našem státním území.

Podle **zásady registrace** se posuzuje také trestnost činu, který byl spáchán mimo území České republiky na palubě lodi nebo letadla, které jsou registrovány v České republice.

Podle **zásady ochrany** jsou stíhány trestné činy směřující proti důležitým zájmům republiky i tehdy, spáchal-li takový trestný čin v cizině cizí státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti, která nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt.

Zásada univerzality se uplatňuje při stíhání těch trestných činů, na které se vztahují mezinárodní dohody o jejich stíhání a kterými je Česká republika vázána. Pachateli však nelze uložit trest přísnější, než jaký stanoví zákon státu, na jehož území byl trestný čin spáchán.

Osobní působnost znamená, že občan České republiky trestně odpovídá za jakýkoliv trestný čin, ať jej spáchá nejen na území České republiky, ale kdekoliv – a v souladu se zásadou personalit se působnost trestního zákona vztahuje i na čin, který v cizině spáchal občan České republiky, nebo osoba bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt.

Působnost osobní dále vymezuje výjimky z působnosti trestního zákona, odůvodněné osobním postavením pachatele. Úplná nebo částečná beztrestnost se nazývá hmotněprávní exempce (např. prezident republiky podle čl. 54 Ústavy).

Věcná působnost

Trestní zákoník se v zásadě vztahuje na všechny trestné činy (přečiny, zločiny), s výjimkami stanovenými zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, pro stíhání trestných činů (provinění) spáchaných mladistvými.

1.2 Základy trestní odpovědnosti

Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně, tj. tzv. formální znaky trestného činu. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestným činem se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc (viz § 111 TrZ). Legální definice trestného činu je obsažena v 13 odst. 1 TrZ.

Trestný čin je dále vymezen (ústavně) v čl. 39 Listiny základních práv a svobod.

Zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe

Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen **v případech společensky škodlivých**, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. **Zásada subsidiarity trestní represe** vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní, neboť trestní právo a trestněprávní kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu, je třeba považovat za „*ultima ratio*“, tedy za krajní prostředek. Stupeň (míra) společenské škodlivosti (dříve „stupeň společenské nebezpečnosti“) je tzv. **materiální korektiv** a odlišuje trestný čin/přečin od méně závažných protiprávních deliktů (přestupky, jiné správní delikty, porušení pracovní kázně, kázeňský přestupek atd.). Společenská škodlivost je určována povahou a závažností trestného činu. Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem.

Je třeba si uvědomit, že trestněprávní ochrana se poskytuje pouze činům vyššího stupně závažnosti, hovoří se někdy také o výjimečnosti trestního práva. V této souvislosti je třeba vzít v úvahu, že většinou se dává přednost ochraně podle jiných právních odvětví (občanské, obchodní, pracovní, finanční, případně správní právo). Trestní represe se nemůže uplatňovat vždy a samoučelně (zásada pomocné úlohy trestní represe), nelze řešit všechny společenské problémy prostřednictvím trestního práva. Trestněprávní ochrana se tedy uplatňuje pouze u jednání, u něhož intenzita porušení společenského zájmu je výraznější.

Bipartice = trestné činy se dělí na zločiny a přečiny.

Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy - a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny.

Zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Skutková podstata trestného činu

Objekt trestného činu je obligatorním znakem skutkové podstaty. Jsou to určité společenské vztahy, zájmy a hodnoty (život člověka, zdraví, důstojnost, majetek aj.), jež jsou chráněny trestním zákonem. Podle jednotlivých chráněných zájmů se řadí trestné činy do třinácti hlav Zvláštní části trestního zákona (např. trestné činy proti životu a zdraví, proti svobodě, proti rodině a dětem atd.) a k jejich ochraně je určeno konkrétní ustanovení Zvláštní části trestního zákoníku.

Objekt trestného činu není totožný s tzv. hmotným předmětem útoku, na který

pachatel bezprostředně útočí a tím zasahuje objekt trestného činu. Od předmětu útoku je třeba odlišovat prostředek, kterým byl trestný čin spáchán. Např. objektem vraždy je lidský život, předmětem útoku vraždy je živý člověk a prostředkem útoku může být např. střílná zbraň.

Objektivní stránka trestného činu charakterizuje způsob, kterým byl trestný čin spáchán a jeho následky.

Základními součástmi objektivní stránky jsou: **jednání, následek trestného činu a příčinný vztah mezi jednáním a následkem**. Tyto obligatorní znaky musí být naplněny u každé skutkové podstaty.

Jednáním může být buď konání, nebo opomenutí.

Porušení nebo ohrožení objektu trestného činu se označuje jako **následek**.

Příčinný vztah je vztah mezi jednáním a následkem trestného činu. Pachatel může být trestně odpovědný jen tehdy, jestliže svým jednáním následek skutečně způsobil.

*U objektivní stránky dále rozlišujeme i tzv. **fakultativní znaky**, jež nejsou povinně obsaženy v každé skutkové podstatě trestného činu, avšak v těch, v nichž vyjadřovány jsou, jsou znakem obligatorním. Jedná se o:*

Místo jednání

Je v některých zákonných skutkových podstatách trestných činů výslovně uvedeno, např. u přečinu výtržnictví § 358 TrZ “na místě veřejnosti přístupném”, u zločinu plenění v prostoru válečných operací § 414 TrZ “v prostoru válečných operací, na bojišti, v místech postižených válečnými operacemi, na obsazeném území”.

Čas jednání

Je uveden např. ve skutkové podstatě trestného činu vraždy novorozence matkou § 142 TrZ “při porodu nebo bezprostředně po něm” nebo rozvracení republiky § 310 odst. 2 písm. e) “ze stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu”

Zvláštní způsob jednání (použité prostředky)

Je uveden ve skutkových podstatách trestného činu schvalování trestného činu § 365 odst. 1 TrZ “... veřejně schvaluje, nebo veřejně vychvaluje”, trestného činu vydírání dle § 175 odst. 2 písm. c) TrZ “se zbraní”, aj.

Hmotný předmět útoku

Hmotným předmětem útoku je osoba nebo věc, proti které pachatel použil jednání, aby mohl zasáhnout objekt. Tento znak je vyjádřen zejména u trestných činů proti životu a zdraví slovy “jiného, jinému”, nebo u trestných činů proti majetku slovy “cizí věc”.

Účinek

Je změnou na hmotném předmětu útoku např. u trestného činu poškození cizí věci § 228 TrZ “zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou (cizí věc)”.

Subjekt trestného činu (= pachatel). Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, ale i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně (tzv. nepřímý pachatel).

V případě, že byl trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (**spolupachatelé**).

Trestní zákoník odlišuje od spolupachatelů tzv. **účastníky na trestném činu**, které v § 24 dále označuje a rozlišuje, a to:

- **organizátora**, tj. ten spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil,
- **návodce**, který vzbudil v jiném rozhodnutí trestný čin spáchat, a
- **pomocníka**, tedy osobu, která umožnila nebo usnadnila jinému spáchání trestného činu, zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu.

Samozřejmě musí jít o trestné činy spáchané úmyslně – v každém stadiu vývoje.

Trestně odpovědná je každá osoba, která dovršila patnáctý rok věku – a je příčetná, popř. **ve stavu zmenšené příčetnosti**.

U osoby, která v době spáchání trestného činu dovršila patnáctý rok svého věku a nepřekročila osmnáctý rok, označované jako **mladistvý**, je trestní odpovědnost upravena způsobem, uvedeným v zákoně č. 218/2003 Sb. (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Protiprávní delikt spáchaný mladistvým se nazývá **provinění**.

Nepříčetnost je formulována u pachatele, který pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl **rozpoznat** jeho protiprávnost **nebo ovládat** své jednání. Takový pachatel není za svůj čin trestně odpovědný.

Ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl **podstatně sníženou schopnost** rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je ve stavu tzv. **zmenšené příčetnosti**. Takový pachatel je trestně odpovědný, avšak je nutno na něj působit zejména ochranným opatřením a popř. trestem odpovídajícím stavu příčetnosti.

Subjekty (pachatele) rozlišujeme na **obecné subjekty**, kdy pachatelem trestného činu může být kdokoliv, dále na **speciální subjekty**, tj. např. voják u vojenských trestných činů, úřední osoba u trestných činů úředních osob aj., kdy pachatel musí mít zvláštní vlastnosti (dále viz § 114 TrZ) a **konkrétní subjekt** je prakticky speciální subjekt v konkrétní situaci (např. u zločinu vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 142 TrZ je to matka dítěte ve stavu rozrušení způsobeném porodem). Nejlépe si lze rozlišení osvojit u přečinů neposkytnutí pomoci, kde jsou tři samostatné skutkové podstaty (v § 150 odst. 1 TrZ je obecný subjekt, v § 150 odst. 2 subjekt speciální a v § 151 TrZ jde o subjekt konkrétní, jímž je řidič-účastník dopravní nehody).

Vývojová stadia trestného činu.

Z hlediska trestního práva rozlišujeme u úmyslných trestných činů přípravu, pokus a dokonaný trestný čin. Dokonaný trestný čin naplňuje všechny zákonné znaky trestného činu.

Pokusem trestného činu je, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo, protože chybí zamýšlený následek, respektive cíl, ke kterému jednání pachatele směřovalo.

Přípravou trestného činu je jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu, zejména v jeho organizování, opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v

návodu nebo pomoci k takovému zločinu – a to jen tehdy, jestliže to trestní zákoník u příslušného trestného činu výslovně stanoví, a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvláště závažného zločinu. Ve 3. odstavcích §§ 20 a 21 TrZ jsou stanoveny podmínky pro uznání dobrovolnosti upuštění od přípravy, resp. od pokusu, a to v případě, že buď odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy či pokusu, anebo učinil o pokusu či přípravě k zvláště závažnému zločinu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, mohlo být ještě odstraněno, přičemž oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.

Je nutno zdůraznit, že pachatel však odpovídá za jiný dokonáný trestný čin, který v rámci přípravy či pokusu spáchal. Např. při dobrovolném upuštění od znásilnění se omezením svobody volného pohybu oběti může již dopustit omezování osobní svobody, anebo vydírání, sexuálního nátlaku...

Subjektivní stránka trestného činu má složku obligatorní, kterou je **zavinění** a která musí být u každé skutkové podstaty, a složku fakultativní, která se vyskytuje jen u některých skutkových podstat jako např. pohnutka pachatele.

Zavinění je vnitřní psychický stav člověka ke skutečnostem, které zakládají trestný čin. K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačuje zavinění z nedbalosti. To prakticky znamená, že tam, kde ve skutkové podstatě není uvedeno „z nedbalosti“, vyžaduje se zavinění úmyslné.

Zavinění musí existovat v době činu. Rozlišují se **čtyři formy zavinění**:

Úmysl přímý, který je charakterizován v § 15 odst. 1 písm. a) TrZ tak, že pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem.

Úmysl nepřímý, resp. eventuální, který je charakterizován v § 15 odst. 1 písm. b) TrZ tak, že pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit a pro případ, že je způsobí, s tím byl srozuměn.

Nedbalost vědomá je charakterizována v § 16 odst. 1 písm. a) TrZ tak, že pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí.

Nedbalost nevědomá je charakterizována v § 16 odst. 1 písm. b) TrZ tak, že pachatel nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Všechny trestné činy, u nichž postačí nedbalost, je možné spáchat jak z nedbalosti vědomé, tak i nevědomé.

Trestný čin lze spáchat i z **hrubé nedbalosti**, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem. Hrubá nedbalost (§ 16 odst. 2 TrZ) je pouze druhem nedbalosti, ať vědomé či nevědomé.

*I subjektivní stránka má tzv. **fakultativní znaky** – a jsou jimi:*

Pohnutka (motiv) vyjadřuje, proč pachatel určitým způsobem jednal, např. u zvláště závažného zločinu loupeže § 173 TrZ “v úmyslu zmocnit se (cizí věci)”. Pohnutka

bývá vyjádřena slovy “v úmyslu”, na rozdíl od dolůzňní formy zavinění “úmyslně”. Rozdíl mezi pohnutkou může být okamžitý impulz, motiv působí zpravidla dlouhodobě.

***Záměr** je znakem tzv. pokračujícího trestného činu (§ 116) “jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem” a je jedním z kritérií určujících povahu a závažnost trestného činu (§ 39 odst. 2 TrZ).*

***Cíl** vyjadřuje, k čemu jednání pachatele přimělo, např. trestný čin ohrožení utajované informace § 317 TrZ “s cílem vyzradit ji (utajovanou informaci) nepovolené osobě”.*

***Účel** viz trestný čin ohrožení zdraví závadnými potravinami a jinými předměty § 156 TrZ, “má na prodej nebo pro tento účel vyrobí anebo sobě nebo jinému opatří”.*

1.3 Okolnosti vylučující protiprávnost

Některá jednání, která se zdánlivě podobají trestnému činu, jsou výslovně trestním zákonem dovolená. Trestní zákoník uvádí krajní nouzi (§ 28 TrZ), nutnou obranu (§ 29 TrZ), svolení poškozeného (§ 30 TrZ), přípustné riziko (§ 31 TrZ) a oprávněné použití zbraně (§ 32 TrZ). Jde tedy o jednání, které není a nikdy nebylo trestným činem. Tyto okolnosti je třeba odlišovat od důvodu zániku trestnosti, kdy čin byl v době svého spáchání trestným činem a trestnost zanikla teprve dodatečně (např. promlčením, účinnou lítostí, milostí prezidenta republiky apod.).

Krajní nouze vychází z principu, že čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil. K jednání v krajní nouzi je oprávněn zásadně každý. Nebezpečí musí hrozit přímo a nelze je za daných okolností odvrátit jinak (zásada subsidiarity). Zároveň platí zásada proporcionality, kdy způsobený následek nesmí být zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil.

V případě **nutné obrany** se vychází z principu, že čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem. Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Jde o tzv. negativní vymezení – a je nutno stejně jako u ostatních okolností posuzovat splnění podmínek v konkrétních případech.

V případě **svolení poškozeného** trestní zákoník vychází z principu, že trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny, přičemž za svolení nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení.

Přípustné riziko vymezuje, že trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.

Oprávněné použití zbraně se vztahuje zejména na příslušníky ozbrojených sborů - a vychází ze skutečnosti, že nespáchá trestný čin ten, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem

1. Specifikujte působnost českého trestního zákoníku.
2. Vyjmenujte znaky skutkové podstaty trestného činu – a specifikujte je.
3. Co je přečin?
4. Co je zvlášť závažný zločin?
5. Co je příprava trestného činu - a u jakých trestných činů je trestná?
6. Co je pokus trestného činu – a u jakých trestných činů je trestný?
7. Kdo je spolupachatelem, organizátorem, návodcem či pomocníkem?
8. Vyjmenujte okolnosti vylučující protiprávnost.

Působnost trestních zákonů vymezuje jejich praktické uplatnění z hlediska časového, místního a osobního. Trestný čin je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Trestné činy se dělí na zločiny a přečiny. Skutková podstata trestného činu zahrnuje objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku. Trestní zákoník upravuje také některá jednání, která se podobají trestnému činu, avšak jsou výslovně dovolená – jedná se o krajní nouzi, nutnou obranu, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně. Vývojová stadia trestného činu jsou příprava, pokus a dokonáný trestný čin.

Ústava České republiky (zák. č. 1/1993 Sb.)

Listina základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.)

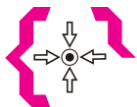
Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů

ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

JELÍNEK, J. a kol. **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou 7.** aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2017, Leges, Praha. Vydáno: říjen 2017, ISBN: 978-80-7502-230-1

ŠÁMAL, P. a kol. **Trestní zákoník. Komentář.** 2. vyd. Praha: C.H.Beck, datum vydání: 10. 5. 2012, ISBN: 978-80-7400-428-5.

2. TRESTNÍ SANKCE

Cílem předkládané kapitoly je seznámení s tresty a ochrannými opatřeními, které ukládá pachatelům trestných činů soud. Kapitola uvádí druhy trestů a ochranných opatření, vymezuje ukládání a výkon jednotlivých sankcí a jejich výměru, o příp. zkušební době, jakož i o přeměně trestu v trest jiný.

180 minut

trestní sankce
trest
ochranné opatření
výměra trestu
přeměna trestu
zkušební doba

2.1 Obecné zásady pro ukládání trestních sankcí

Trestními sankcemi jsou **tresty** a **ochranná opatření**.

Trestní sankce je nutno ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele. Při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud přihlédne k dosavadnímu způsobu života pachatele a k možnosti jeho nápravy, dále k chování pachatele po činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu. Při ukládání trestních sankcí se přihlédne i k právem chráněným zájmům osob poškozených trestným činem a také k účinkům a důsledkům, které lze očekávat od trestu pro budoucí život pachatele. Tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější.

*Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem. Tím je mj. určován i **stupeň společenské škodlivosti** (viz materiální korektiv).*

Při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud přihlédne k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem (§§ 41 a 42 TrZ), k době, která uplynula od spáchání trestného činu, k případné změně situace a k délce trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu.

2.2 Druhy trestů

Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty:

- odnětí svobody,
- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- propadnutí věci,
- zákaz činnosti,
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztrátu vojenské hodnosti,
- vyhoštění.
- zákaz držení a chovu zvířat

Trestem odnětí svobody se rozumí, nestanoví-li trestní zákon jinak:

- a) nepodmíněný trest odnětí svobody,
- b) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,
- c) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.

Zvláštním typem trestu odnětí svobody je **výjimečný trest** (§ 54 TrZ).

Výjimečným trestem se rozumí jednak trest odnětí svobody **nad dvacet až do třiceti let**, jednak trest odnětí svobody **na doživotí**. Výjimečný trest může být uložen jen za zvláště závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje a za podmínek stanovených trestním zákoníkem.

2.3 Ukládání a výkon jednotlivých trestů

Odnětí svobody

Nepodmíněný trest odnětí svobody se ukládá **nejvýše na dvacet let**, jestliže nejde o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (§ 59 TrZ), ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108 TrZ) nebo o výjimečný trest (§ 54 TrZ).

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve **věznicích**. Nově došlo k redukci základních typů věznic pro výkon trestu odnětí svobody dospělých osob, kdy byly čtyři základní typy (dohled, dozor, ostraha a zvýšená ostraha) zredukovány na dva (**ostraha a zvýšená ostraha**), přičemž **v ostraze** byl vytvořen **system tří oddělení** diferencovaných podle stupně zabezpečení: oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení.

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody

Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody **nepřevyšujícího tři léta**, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu. Při podmíněném odsouzení stanoví soud **zkušební dobu na jeden rok až pět let**.

Jestliže podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil; jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se trest vykoná a rozhodne zároveň o způsobu jeho výkonu.

Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem

Je-li třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době, může soud za podmínek uvedených v § 81 odst. 1 TrZ podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody **nepřevyšujícího tři léta** za současného vyslovení dohledu nad pachatelem. Při podmíněném odsouzení s dohledem stanoví soud **zkušební dobu na jeden rok až pět let**.

Domácí vězení

Soud může uložit pachateli přečinu trest domácího vězení **až na dvě léta**.

Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání atd.

Soud může přeměnit trest domácího vězení nebo jeho zbytek **v trest odnětí svobody**, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, přitom každý i jen započatý jeden den nevykonaného trestu domácího vězení se počítá za jeden den odnětí svobody.

Obecně prospěšné práce

Soud může pachateli přečinu uložit trest obecně prospěšných prací, který spočívá v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům.

Trest obecně prospěšných prací může soud uložit **ve výměře od 50 do 300 hodin**.

Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase **nejpozději do jednoho roku** ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu.

Soud může **přeměnit trest obecně prospěšných prací** nebo jeho zbytek (a to i během doby stanovené pro jeho výkon):

- **v trest domácího vězení**, přitom každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den domácího vězení,
- **v peněžitý trest**
- **v trest odnětí svobody** a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu; přitom každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu obecně prospěšných prací se počítá za jeden den odnětí svobody.

Propadnutí majetku

Propadnutí majetku postihuje celý majetek odsouzeného nebo tu jeho část, kterou soud určí; propadnutí se však nevztahuje na prostředky nebo věci, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb odsouzeného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat.

Peněžitý trest

Peněžitý trest může soud uložit, jestliže pachatel pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

Peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí **nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč.**

Ukládá-li soud peněžitý trest, stanoví pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl vykonán, **náhradní trest odnětí svobody až na čtyři léta.** Jestliže pachatel ve stanovené lhůtě nevykoná peněžitý trest, **může jej soud přeměnit:**

- za podmínek § 60 odst. 1 TrZ **v trest domácího vězení, nebo**
- **v trest obecně prospěšných prací.**

Jestliže pachatel v době od přeměny peněžitého trestu v tyto tresty nevede řádný život nebo maří výkon trestu, soud jej přemění **v náhradní trest odnětí svobody.**

*Novelou TrZ **zákonem č. 333/2020 Sb.** však došlo k upřednostnění peněžitého trestu před tresty ostatními, když je nově možné ostatní **přeměny peněžitého trestu na alternativní tresty** (tj. domácí vězení nebo trest obecně prospěšných prací) **vynechat** - a pokud bude zřejmé, že by bylo vymáhání peněžitého trestu bezvysledné, přemění jej soud **v trest odnětí svobody**, přičemž **jedna denní sazba se započítá na dva dny vězení.***

Propadnutí věci

Soud **musí** uložit trest propadnutí věci, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, a dále **může** tento trest uložit u věci

- které bylo užito k spáchání trestného činu, nebo
- která byla k spáchání trestného činu určena, nebo
- kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyl za věc, již pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, pokud tato hodnota věci není ve vztahu k hodnotě nabyté věci zanedbatelná.

Trest propadnutí věci může soud uložit, jen jde-li o věc náležející pachateli (jinak uloží ochranné opatření „**zabrání věci**“).

Propadnutí náhradní hodnoty

Jestliže pachatel věc nebo jinou majetkovou hodnotu před uložením trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty zničí, poškodí nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní nebo zužitkuje, zejména spotřebuje, nebo jinak její propadnutí zmaří, může mu soud uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Zákaz činnosti

Soud může uložit trest zákazu činnosti na **jeden rok až deset let**, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností.

Trest zákazu činnosti spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce.

Zákaz pobytu

Soud může uložit trest zákazu pobytu **na jeden rok až deset let** za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání

činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku. Trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt.

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce **až na deset let**, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce.

Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání

Soud může uložit trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta.

Ztráta vojenské hodnosti

Soud může uložit trest ztráty vojenské hodnosti, odsuzuje-li pachatele za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta.

Vyhoštění

Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění z území České republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem.

Soud může uložit trest vyhoštění ve výměře **od jednoho roku do deseti let**, anebo **na dobu neurčitou**.

Zákaz držení a chovu zvířat

Soud může uložit trest zákazu držení a chovu zvířat **až na deset let**, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře.

2.4 Ochranná opatření

Ukládání ochranných opatření se řídí **zásadou přiměřenosti**, což znamená, že ochranné opatření nelze uložit, není-li přiměřené povaze a závažnosti pachatelem spáchaného činu a nebezpečí, které od pachatele v budoucnu hrozí pro zájmy chráněné trestním zákonem, jakož i osobě pachatele a jeho poměrům.

Újma způsobená uloženým a vykonávaným ochranným opatřením nesmí být větší, než je nezbytné k dosažení jeho účelu. Ochranná opatření lze ukládat za splnění zákonných podmínek samostatně i vedle trestu.

Druhy ochranných opatření

Ochrannými opatřeními jsou **ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci a ochranná výchova**.

Ochranné léčení

Soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 TrZ, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, **nejdéle** však **dvě léta**; nebude-li v této době léčba ukončena, **rozhodne soud** před skončením této doby o jejím **prodloužení**, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení. **U mladistvých soud přezkoumává důvody** pro trvání ochranného léčení **jednou za rok**.

Ochranné léčení nelze uložit vedle zabezpečovací detence.

Zabezpečovací detence

Soud uloží zabezpečovací detenci v případě uvedeném v § 47 odst. 2 TrZ, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného, který by naplňoval znaky zločinu, není pro nepřičetnost trestně odpovědný, jeho pobyt na svobodě je nebezpečný a nelze očekávat, že by uložené ochranné léčení s přihlédnutím k povaze duševní poruchy a možnostem působení na pachatele vedlo k dostatečné ochraně společnosti.

Zabezpečovací detenci může soud uložit samostatně, při upuštění od potrestání, anebo i vedle trestu. Vykonává se v ústavu pro výkon zabezpečovací detence se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními a činnostními programy. Zabezpečovací detence potrvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti. Maximální doba jejího trvání není stanovena, **soud však nejméně jednou za dvanáct měsíců a u mladistvých jednou za šest měsíců přezkoumá, zda důvody pro její další pokračování ještě trvají**.

Zabezpečovací detenci může soud změnit dodatečně na ústavní ochranné léčení, pominou-li důvody, pro něž byla uložena, a jsou současně splněny podmínky pro ústavní ochranné léčení.

Zabrání věci

Nebyl-li uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 70 odst. 1 TrZ, může soud uložit, že se taková věc nebo jiná majetková hodnota zabírá:

- a) náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit,
- b) náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil, nebo
- c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu.

Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty pouze v případě, že je, byť nikoli bezprostředním, výnosem trestného činu.

Zabrání části majetku

Lze jej uložit, pokud byl pachatel uznán **vinným úmyslným trestným činem s horní sazbou čtyři roky**, jakož i taxativně vymezeným trestným činem (počítačová kriminalita, dětská pornografie, korupce, šíření toxikomanie apod.), pokud sledoval majetkový prospěch (generoval zisk) a lze mít za to, že určitá část jeho majetku je výnosem z trestné činnosti, přičemž k takovému závěru postačuje, aby hodnota majetku pachatele byla **v hrubém nepoměru k zákonným příjmům** (chybí důkazy o legálním původu majetku) nebo byly zjištěny jiné skutečnosti, které to odůvodňují (kriminální styky, organizovaná skupina, převody v hotovosti apod.). Vyžaduje se **časová souvislost** nabytí či převodů majetku se spácháním trestné činnosti.

Zabrání části majetku lze uložit i tehdy, jestliže jej pachatel **převedel na jinou osobu** (a tato věděla, že jde o únik), osobu blízkou (bez podmínky této vědomosti), právnickou

osobu (vůči které může pachatel uplatnit vliv), do majetku ve svěřenském fondu nebo je majetek ve společném jmění manželů.

Pokud je zabránění určených věcí zmařeno (ukrytí, poškození apod.), lze uložit zabránění náhradní hodnoty. Chráněny jsou jen věci k uspokojení životních potřeb zúčastněných osob.

Zabránění náhradní hodnoty

V případě, že osoba věc, které by mohla být věc zabráněna podle § 101 odst. 1 nebo 2 TrZ, ji před rozhodnutím o zabránění věci zničí, poškodí nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní nebo zůžitkuje, zejména spotřebuje, nebo jinak její propadnutí zmaří, může mu soud uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci.

Zabránění spisů a zařízení

Spis nebo spisy s takovým obsahem, jejichž úmyslné rozšiřování při znalosti jejich obsahu by naplňovalo znaky některého trestného činu podle trestního zákona, se podle § 101 odst. 1 TrZ zaberou, jestliže nejméně jeden kus spisu byl již šířen, k šíření určen nebo připravován.

Současně se zabere i zařízení použité nebo určené ke zhotovení takových spisů.

Ukládání **ochranné výchovy** pak upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže.

Trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření. Lze je ukládat jen na základě trestního zákona, a to s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele. Ochranná opatření lze ukládat za splnění zákonných podmínek samostatně i vedle trestu. Trestní sankce jsou taxativně uvedeny v trestním zákoníku – a za přesně stanovených podmínek jsou použitelné i pro mladistvé pachatele (viz následující samostatná kapitola a speciální zákon).

1. Vyjmenujte formy a výměru výjimečného trestu odnětí svobody.
2. Vyjmenujte druhy trestů a jejich výměry/sazby, jak se přeměňují, jaké jsou zkušební doby.
3. Vyjmenujte druhy ochranných opatření – a podmínky jejich ukládání.
4. Jak často soud přezkoumává důvodnost ochranného léčení a zabezpečovací detence?

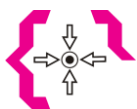
*Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění zák. č. 306/2009 Sb. a pozdějších předpisů*

ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

JELÍNEK, J. a kol. **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou 7.** aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2017, Leges, Praha. Vydáno: říjen 2017, ISBN: 978-80-7502-230-1

ŠÁMAL, P. a kol. **Trestní zákoník. Komentář.** 2. vyd. Praha: C.H.Beck, datum vydání: 10. 5. 2012, ISBN: 978-80-7400-428-5.

3. TRESTNÍ ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE ZA PROTIPRÁVNÍ ČINY

Po prostudování následující kapitoly student získá přehled o podmínkách odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a opatřeních za ně ukládaných. Kapitola definuje základní pojmy jako mládež, mladistvý, provinění atd. a uvádí druhy výchovných, ochranných a trestních opatření, která může mladistvým uložit soud pro mládež. Kapitola obsahuje rovněž přehled opatření ukládaných dětem mladším patnácti let.

180 minut

mládež
mladistvý
provinění
relativní trestní odpovědnost
výchovná opatření
ochranná opatření
trestní opatření

3.1 Obecná ustanovení

Podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví

ve věcech mládeže upravuje **zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže**.

Mládeží se rozumí děti a mladiství.

Dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku.

Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku.

Orgány činnými podle tohoto zákona jsou **policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež**. Tyto spolupracují s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

Opatření uložené podle tohoto zákona musí přihlížet k osobnosti toho, komu je ukládáno, včetně jeho věku a rozumové a mravní vyspělosti, zdravotnímu stavu, jakož i jeho osobním, rodinným a sociálním poměrům, a musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu.

Soudci, státní zástupci, příslušníci policejních orgánů a úředníci Probační a mediační služby působící v trestních věcech mládeže musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.

3.2 Trestní odpovědnost mladistvých

Relativní trestní odpovědnost znamená, že mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Dopustí-li se mladistvý činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření (§ 21) obdobně postupů a opatření uplatňovaných podle tohoto zákona u dětí mladších patnácti let (viz § 93).

Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá **provinění**.

Nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákoník.

3.3 Opatření ukládaná mladistvým

Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páchaní provinění.

Druhy opatření: **výchovná opatření, ochranná opatření, trestní opatření**.

Výchovnými opatřeními jsou:

- a) dohled probačního úředníka,
- b) probační program,
- c) výchovné povinnosti,
- d) výchovná omezení,
- e) napomenutí s výstrahou.

Výchovná opatření může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce ukládat se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede, již v průběhu trestního řízení, a to nejdéle do jeho pravomocného skončení. Výchovná opatření usměrňují způsob života mladistvého, a tím podporují a zajišťují jeho výchovu.

Dohled probačního úředníka

Účelem dohledu probačního úředníka je sledování a kontrola chování mladistvého, zaměřená na zajištění ochrany společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti, a také odborné vedení a pomoc mladistvému s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život.

Probační program

Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným.

Mladistvému se zpravidla uloží, aby podle svých sil nahradil škodu nebo odčinil nemajetkovou újmu, kterou proviněním způsobil, nebo aby vydal bezdůvodné obohacení získané proviněním.

Dohled nad výkonem probačního programu vykonává probační úředník.

Výchovné povinnosti

Výchovné povinnosti stanoví mladistvému, aby zejména:

- a) bydlel s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu,
- b) jednorázově nebo ve splátkách zaplatil přiměřenou peněžitou částku, kterou zároveň určí, na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti poskytovanou podle zvláštního zákona,
- c) vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost,
- d) usiloval o vyrovnání s poškozeným,
- e) nahradil podle svých sil škodu způsobenou proviněním,
- f) podrobil se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením nebo zabezpečovací detencí podle trestního zákoníku,
- g) podrobil se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu.

Vykonání společensky prospěšné činnosti určitého druhu smí být mladistvému uloženo jen tak, aby nenarušilo jeho přípravu na budoucí povolání, především plnění povinností souvisejících se vzdělávacím programem školy, nebo výkon povolání či zaměstnání, a na dobu nejvýše čtyř hodin denně, osmnácti hodin týdně a šedesáti hodin celkem.

Výchovná omezení

Výchovné omezení stanoví mladistvému, aby zejména:

- a) nenavštěvoval určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí,
- b) nestýkal se s určitými osobami,

- c) nezdržoval se na určitém místě,
- d) nepřechoval předměty, které by mohly sloužit k páčání dalších provinění,
- e) neutil návykové látky,
- f) neúčastnil se hazardních her, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích,
- g) neměnil bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi místo svého pobytu,
- h) neměnil bez předchozího oznámení probačnímu úředníkovi bezdůvodně svoje zaměstnání.

Napomenutí s výstrahou

Napomenutím s výstrahou soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce mladistvému v přítomnosti jeho zákonného zástupce důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní ho na konkrétní důsledky, jež mu hrozí podle tohoto zákona v případě, že by v budoucnu páchal další trestnou činnost.

Je-li to účelné a vhodné, může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce při vyslovení napomenutí s výstrahou současně přenechat postižení mladistvého jeho zákonnému zástupci, škole, již je mladistvý žákem, nebo výchovnému zařízení, v němž žije.

Ochranná opatření

Ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění části majetku a zabránění věci se ukládají podle trestního zákoníku. Ochrannou výchovu lze uložit pouze podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.

Ochranná výchova

Soud pro mládež může mladistvému uložit ochrannou výchovu, pokud:

- a) o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije,
- b) dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána, nebo
- c) prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení výchovných opatření.

Ochranná výchova trvá, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dovršení osmnáctého roku věku mladistvého; soud pro mládež může ochrannou výchovu prodloužit až do dovršení devatenáctého roku.

*Soud může ochrannou výchovu přeměnit v **ústavní výchovu**. Nesplní-li mladistvý očekávání, že bez omezení, jimž byl během trvání ochranné výchovy podřízen, se bude řádně chovat, soud pro mládež rozhodne, že se ve výkonu ochranné výchovy pokračuje. Obdobně postupuje soud pro mládež při přeměně ústavní výchovy na ochrannou výchovu.*

Trestní opatření

Druhy trestních opatření:

- a) **obecně prospěšné práce** (nesmí přesáhnout 150 hodin),
- b) **peněžitě opatření** (v rozmezí 10 - 365 denních sazeb, denní sazba činí nejméně 100 Kč a nejvíce 5000 Kč),
- c) **peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu** (soud pro mládež stanoví zkušební dobu až na 3 roky),
- d) **propadnutí věci**,
- e) **zákaz činnosti** (horní hranice sazby **nesmí převyšovat 5 let**),
- f) **vyhoštění** (v rozmezí 1 až 5 let může soud pro mládež uložit jen za podmínek stanovených v trestním zákoníku),
- g) **domácí vězení** (maximálně 1 rok),
- h) **zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce** (horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let),
- i) **odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu** (podmíněně odsouzení),
- j) **odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem** (podmíněně odsouzení s dohledem),
- k) **odnětí svobody nepodmíněné**.

Podmíněné odsouzení a podmíněné odsouzení s dohledem

Při podmíněném odsouzení mladistvého nebo při jeho podmíněném odsouzení k odnětí svobody s dohledem stanoví soud pro mládež **zkušební dobu na 1 až 3 roky**. Současně může soud pro mládež uložit i výchovná opatření.

Odnětí svobody nepodmíněné

Trestní sazby odnětí svobody stanovené v trestním zákoníku **se u mladistvých snižují na polovinu**, přičemž však **horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat 5 let a dolní hranice 1 rok**.

V případě, že mladistvý spáchal provinění, za které trestní zákoník dovoluje uložení **výjimečného trestu**, může soud pro mládež uložit mladistvému **odnětí svobody na 5 až 10 let**.

*Novela zákonem č. 333/2020 Sb. dopadá i na doplnění zákona o soudnictví ve věcech mládeže, když i tady se nově zavádí **trestní opatření zákazu držení a chovu zvířat**, které je možné ukládat mladistvým v délce **maximálně pěti let**, nesmí však být překážkou přípravy mládeže na povolání.*

3.4 Opatření ukládaná osobám mladším patnácti let

Dítě mladší patnácti let není trestně odpovědné.

Dopustí-li se dítě mladší patnácti let činu jinak trestného, může mu soud pro mládež (na návrh státního zastupitelství) uložit tato opatření:

- a) výchovnou povinnost,
- b) výchovné omezení,
- c) napomenutí s výstrahou,
- d) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- e) dohled probačního úředníka,
- f) ochrannou výchovu,
- g) ochranné léčení.

Ochrannou výchovu soud pro mládež uloží dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let nebo dítěti, které v době spáchání činu bylo mladší patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy.

Ochranné léčení může soud pro mládež uložit dítěti mladšímu patnácti let a to na základě výsledků předchozího vyšetření duševního stavu dítěte (§ 58), jestliže spáchalo čin jinak trestný:

- a) ve stavu vyvolaném duševní poruchou, nebo
 - b) pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím zneužíváním, jde-li o dítě, které se oddává zneužívání takové látky,
- a jeho pobyt na svobodě bez uložení ochranného léčení je nebezpečný.

Podle povahy nemoci a léčebných možností soud pro mládež uloží ochranné léčení ústavní nebo ambulantní.

Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel. **Soud pro mládež** nejméně **jednou za dvanáct měsíců přezkoumá**, zda důvody pro další pokračování ochranného léčení trvají, jinak je zruší.

Dítěti může být současně uloženo i více opatření, je-li to potřebné k dosažení účelu tohoto zákona.

Podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže upravuje zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Mládeží se rozumí děti a mladiství. Dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku. Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Orgány činnými podle tohoto zákona jsou policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež. Trestný čin spáchaný mladistvým se nazývá provinění. Za provinění může soud mladistvému uložit výchovná, ochranná a trestní opatření. Dítě mladší

patnácti let není trestně odpovědné – a soud pro mládež mu může uložit výchovná opatření a z ochranných opatření pouze ochrannou výchovu, ochranné léčení.

1. Od jakého roku věku je český občan trestně odpovědný?
2. Do jakého roku věku je občan považován za „dítě“ dle TrZ?
3. Vyjmenujte druhy výchovných opatření.
4. Vyjmenujte druhy trestních opatření a jejich výměry/sazby, jak se přeměňují, jaké jsou zkušební doby.
5. Vyjmenujte druhy ochranných opatření – a podmínky jejich ukládání.
6. Jak často soud pro mládež přezkoumává důvodnost ochranného léčení a zabezpečovací detence?
7. Co je relativní trestní odpovědnost?
8. Jaká opatření lze uložit osobám mladším patnácti let?

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění zák. č. 306/2009 Sb. a pozdějších předpisů

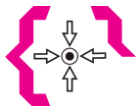
ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

Zákon č. 257/2000 Sb. o **Probační a mediační službě** ve znění pozdějších předpisů (včetně zákona č. 359/1999 Sb., o **sociálně-právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů)

ŠUBRT, M. **Trestněprávní odpovědnost a ochrana mládeže**, 2. rozšířené vydání, Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, ISBN 978-80-7251-333-8.

ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář**. 3.vyd. Praha: C.H.Beck, Datum vydání: 11. 11. 2011, ISBN: 978-80-7400-350-9.

4. ZVLÁŠTNÍ ČÁST TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

Po úvodu do Zvláštní části trestního zákoníku z hlediska systematiky je cílem naučit studenta orientaci ve Zvláštní části nového trestního zákoníku, provádět rozbor skutkových podstat nejčastěji se vyskytujících trestných činů (formální znaky, výklad) a aplikaci při posuzování konkrétních případů, právnímu rozboru jednotlivých skutkových podstat trestných činů a uvádění konkrétních příkladů u nejčastěji se vyskytujících trestných činů, a to s možností nahlížení do Zvláštní části trestního zákoníku (bez poznámek a komentářů).

300 minut

dítě
obydlí
újma na zdraví
hranice výše škod
omamná a psychotropní látka
návyková látka
množství větší než malé

úřední osoba
domácí násilí
rasově motivovaný delikt

4.1 Úvod do Zvláštní části TrZ

Základem systematiky Zvláštní části trestního zákona je zpravidla členění skutkových podstat podle objektu trestného činu. **Právě podle objektu lze provést nejzásadnější členění trestných činů** - na trestné činy proti státu a společnosti, trestné činy proti jednotlivci.

V novém trestním zákoníku, resp. v novém pojetí trestního práva hmotného (v jeho Zvláštní části) vidíme zásadní změnu v přístupu k trestněprávní ochraně významných společenských zájmů a nadřazení základních lidských práv a svobod nad ostatní zájmy chráněné tímto zákoníkem. Ve Zvláštní části trestního zákoníku došlo k zásadním změnám v řazení hlav (objektů). Do středu pozornosti a v důsledku toho i do popředí trestněprávní ochrany se dostává člověk, jeho život, zdraví, tělesná integrita, osobní svoboda, nedotknutelnost, důstojnost, vážnost, čest, ochrana jeho soukromí, obydlí, majetku a jiných jeho základních lidských práv, svobod a zájmů.

Pořadí jednotlivých hlav poskytujících ochranu zájmům těchto subjektů v trestním zákoníku bylo stanoveno především podle šíře a závažnosti chráněných zájmů.

Z těchto důvodů byly **do první hlavy** zařazeny **trestné činy proti životu a zdraví**, **do druhé hlavy trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství** a **do hlavy třetí trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti**.

Rodina je základní buňkou společnosti. Její hodnoty a tradice jsou nedotknutelné a její význam pro společnost je zcela zásadní a neocenitelný. Proto **trestné činy proti rodině a mládeži**, která reprezentuje novou generaci společnosti, kontinuitu a perspektivu jejího vývoje, byly z hlediska významu těchto chráněných zájmů zařazeny **do čtvrté hlavy** Zvláštní části trestního zákoníku.

Ochranu majetku, vlastnických, užívacích i dalších práv k němu vyjadřují skutkové podstaty trestných činů proti majetku zařazených **do páté hlavy**. **V hlavě šesté** jsou pak zařazeny **trestné činy hospodářské**. Život, zdraví nebo majetek chrání i skutkové podstaty **trestných činů obecně nebezpečných**, které jsou zařazeny **do sedmé hlavy**, a **trestných činů proti životnímu prostředí**, které mají samozřejmě širší společenský dopad, neboť životní prostředí vytváří přirozené podmínky existence člověka, zvířat, rostlin i dalších organismů a je předpokladem jejich dalšího vývoje, a proto jsou zařazeny do samostatné **hlavy osmé**.

V dalších hlavách následují trestné činy proti kolektivním zájmům a právům, tedy proti státu jako nejvyšší formě politické organizace společnosti, v té souvislosti i proti mezinárodním organizacím vytvářeným státy, dále proti státním i samosprávným orgánům, úředním osobám, některým vybraným právnickým osobám a jiným organizacím. **V hlavě deváté** jsou pak zařazeny **trestné činy proti republice nebo mezinárodní organizaci** a **v hlavě desáté trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných**. **Trestné činy proti brannosti** jsou zařazeny **v hlavě jedenácté**. Na tuto hlavu navazuje **hlava dvanáctá** obsahující **trestné činy vojenské**.

V poslední hlavě třinácté jsou zařazeny **trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy**. V hlavách a oddílech trestního zákona jsou tak soustředěny

skupiny činů napadajících tentýž druhový objekt. Tento základní rys systematiky Zvláštní části trestního práva je příznačný i pro zahraniční trestněprávní úpravy. Zvláštní část trestního zákoníku obsahuje taxativní výčet všech typů trestných činů, jejich přesné definice (znění skutkových podstat) a stanovené trestní sankce, z nichž soud vychází při rozhodování o trestu (viz kapitolu Trestní sankce).

Výčet skutkových podstat trestných činů je průběžně rozšiřován o nové trestné činy, a to zejména (povinnou) implementací z předpisů Evropské unie (aktuálně zejména o trestné činy v souvislosti s mezinárodním terorismem, proti dětským obětem apod.). Průběžně je tedy aktualizována i tato studijní opora – a před státní závěrečnou zkouškou jsou novely shrnuty v rámci předmětu Aktualizace trestního práva.

4.2 Skutkové podstaty vybraných trestných činů podle hlav TrZ

Na začátku každé hlavy TrZ jsou vypsány názvy a číselná označení dílů a konkrétních trestných činů, přičemž tučně jsou vyznačeny trestné činy, v nichž se musí student orientovat (rozebrat skutkovou podstatu, uvést příklad apod.). V rámci rozboru skutkové podstaty trestného činu je nutno specifikovat formální znaky (objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka), uvést příklad, resp. posoudit (kvalifikovat) správně konkrétní případ – a samozřejmě zdůvodnit.

HLAVA I - TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

Díl 1 - Trestné činy proti životu

vražda (§ 140)

zabití (§ 141)

vražda novorozeného dítěte matkou (§ 142)

usmrcení z nedbalosti (§ 143)

účast na sebevraždě (§ 144)

Díl 2 - Trestné činy proti zdraví

těžké ublížení na zdraví (§ 145)

ublížení na zdraví (§ 146)

ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky (§ 146a)
těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147)
ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148)

Díl 3 - Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149)
neposkytnutí pomoci (§ 150)
neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku (§ 151)
šíření nakažlivé lidské nemoci (§ 152)
šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti (§ 153)
ohrožení pohlavní nemocí (§ 155)
ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty (§ 156)
ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti (§ 157)
rvačka (§ 158)

Díl 4 - Trestné činy proti těhotenství ženy

nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159)
nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy (§ 160)
pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství (§ 161)
svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství (§ 162)

Díl 5 - Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem

neoprávněné odebrání tkání a orgánů (§ 164)
nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány (§ 165)
odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 166)
nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem (§ 167)

Druhovým objektem těchto trestných činů je ***ochrana života a zdraví***.

Z označených trestných činů je nutno upozornit na zvlášť závažný zločin **vraždy** v § 140, který má v základní trestní sazbě odnětí svobody na deset až osmnáct let – a v dalších odstavcích je zvyšován na možnost uložení výjimečného trestu (viz kvalifikovaná skutková podstata v odst. 3), kdy je vražda spáchána mj. na těhotné ženě, na dítěti mladším patnácti let, ale i na zdravotnickém pracovníkovi (záchranáři). Patří sem i tzv. rasově motivovaná vražda...

V § 141 je uveden zločin **zabití**, který je prakticky vraždou z omluvitelné pohnutky, když jde o úmyslné usmrcení jiného *v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného*.

V dalším ustanovení je zločin **vraždy novorozeného dítěte matkou**. Zde upozorňuji na konkrétní subjekt, jímž je matka ve stavu rozrušení způsobeném porodem. Pokud nebude tento stav prokázán znalcem-porodníkem, šlo by o kvalifikovanou vraždu dle § 140 odst. 3 písm. c) TrZ.

U **usmrcení z nedbalosti** v § 143 upozorňují, že i přes desetiletou trestní sazbu v posledním odstavci, jde stále o přečin.

Trestný čin **účasti na sebevraždě** mj. vylučuje eutanázii (pomoc k sebevraždě).

Trestné činy proti zdraví

Těžké ublížení na zdraví v § 145 zahrnuje úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví jinému – již v základní skutkové podstatě jde o zvlášť závažný zločin, v kvalifikované skutkové podstatě je přísněji trestný pachatel, který mimo jiné zaútočí na dítě mladší patnácti let, na zdravotníka-záchranáře; zahrnuje i rasově motivovaný útok.

Podobně je tomu i u trestného činu **ublížení na zdraví** v § 146, kdy je přísněji trestán pachatel ve vztahu k osobám u předchozího zločinu.

Stejně jako u zločinu zabití je mírněji trestán pachatel **ublížení na zdraví**, resp. **těžkého ublížení na zdraví, z omluvitelné pohnutky** v § 146a, přičemž formulace „*omluvitelné pohnutky*“ je stejná jako u zločinu zabití.

Nedbalostní trestné činy, tedy přečiny **těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti** a **ublížení na zdraví z nedbalosti** jsou v následujících paragrafech, přičemž u mírnějšího z nich nepostačuje samotné kulpózní ublížení na zdraví, ale přečinem je pouze tehdy, když pachatel *poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona*.

*Pojmy **újma na zdraví** a **těžká újma na zdraví** obsahuje § 122 TrZ.*

Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

Z trestných činů v této hlavě jsou vždy podrobně probírány přečiny **neposkytnutí pomoci**, kdy je odlišován subjekt obecný v § 150 odst. 1 TrZ od subjektu speciálního v § 150 odst. 2 TrZ – a konečně v § 151 TrZ je konkrétní subjekt (řidič dopravního prostředku - účastník dopravní nehody).

Ke spáchání dalších trestných činů, tj. k **šíření nakažlivé lidské nemoci** a **ohrožení pohlavní nemocí** postačí i nedbalostní forma zavinění (tj. subjektivní stránka trestného činu).

Podobně je tomu i u dalších trestných činů **ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty**.

K trestnosti **rvačky** v § 158 je třeba účasti tří a více osob.

Trestné činy proti těhotenství ženy

V tomto dílu je uvedena trestnost nedovoleného přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, ale i s jejím souhlasem, svádění a pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství. Zdůraznit je nutno z hlediska trestní „neodpovědnosti“ společné ustanovení v § 163 TrZ.

Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem jsou pak uvedeny v dílu pátém.

HLAVA II - TRESTNÉ ČINY PROTI SVOBODĚ A PRÁVŮM NA OCHRANU OSOBNOSTI, SOUKROMÍ A LISTOVNÍHO TAJEMSTVÍ

Díl 1 - Trestné činy proti svobodě

obchodování s lidmi (§ 168)

svěření dítěte do moci jiného (§ 169)

zbavení osobní svobody (§ 170)

omezování osobní svobody (§ 171)

zavlečení (§ 172)

loupež (§ 173)

braní rukojmí (§ 174)

vydírání (§ 175)

omezování svobody vyznání (§ 176)

útisk (§ 177)

porušování domovní svobody (§ 178)

porušování svobody sdružování a shromažďování (§ 179)

Díl 2 - Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180)

poškození cizích práv (§ 181)

porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182)

porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183)

pomluva (§ 184)

Trestné činy proti svobodě

Z této hlavy upozorňuji na následující trestné činy:

Zločin **zbavení osobní svobody**, kde je uvedeno i jednání spadající do sféry rasově motivovaných trestných činů.

U dalších trestných činů, které mj. patří do jednání nazývaného „šikanováním“ je nutné uvést:

Omezování osobní svobody v § 171 TrZ, kdy je trestný ten, „*kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody...*“. Objektem je tu svoboda volného pohybu zajištěného ústavou. I zde je přísněji postihováno rasově motivované jednání. To je přísněji trestáno i v případě zločinu **zavlečení** v dalším ustanovení TrZ.

V § 173 je pak zvlášť závažný zločin **loupeže**, kdy pachatel „*proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci*“. Zločin je dokonán již samotným útokem, resp. pohrůžkou bezprostředního násilí – a není rozhodné, zda se pachatel cizí věci zmocnil.

Skutková podstata trestného činu **vydírání** dle § 175 zní: „*Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl...*“. Rozdíl mezi loupeží a vydíráním spočívá mj. v bezprostřednosti pohrůžky. Přísnější trestní sazbu pak může očekávat pachatel rasově motivovaného útoku.

Čtvrtým trestným činem v rámci tzv. „šikany“ může být i **útisk** v § 177, kdy pachatel „*...jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl...*“.

Porušování domovní svobody v § 178 chrání nedotknutelnost obydlí a postihuje mj. i neoprávněné setrvání v obydlí jiného.

Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

Vždy je nutno stále častěji všem připomínat povinnost chránit osobní data – a tedy i trestnost **neoprávněného nakládání s osobními údaji**, kde z hlediska subjektivní stránky postačí i nedbalostní forma zavinění.

Přečin **poškození cizích práv** dle § 181 TrZ, jinak nazývaný jako tzv. **morální podvod**, spočívá ve způsobení vážné újmy na právech uvedením někoho v omyl, nebo využitím omylu jiného. Jeho nejčastější formou je vydávání se za někoho jiného (např. za úřední osobu aj.).

Do **porušení tajemství dopravovaných zpráv** (resp. jejich ochrany) v §182 patří nejen uzavřené listy a další písemnosti, ale zejména „*... datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací...*“ – a tedy obsah e-mailové pošty, textových zpráv SMS, telefonních hovorů, včetně vyzrazení tajemství z obsahu takové komunikace. Zajímavou otázkou je jistě zjišťování názoru, zda je trestná tzv. „partnerská kontrola“ nahlížením do obsahu e-mailů, mobilních telefonů atd. – a zda mají rodiče právo tímto způsobem kontrolovat své děti...

Trestné je i **porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí**.

Přečin **pomluvy** najdeme v § 184 TrZ – a jde o sdělení nepravdivého údaje, který „*...je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost jiného u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu...*“. Spáchání pomluvy „*tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem*“ je přísněji trestné.

HLAVA III - TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI

znásilnění (§ 185)

sexuální nátlak (§ 186)

pohlavní zneužití (§ 187)

soulož mezi příbuznými (§ 188)

kuplířství (§ 189)

prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190)

šíření pornografie (§ 191)

výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192)

zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193)

účast na pornografickém představení (§ 193a)

navazování nedovolených kontaktů s dítětem (§ 193b)

Trestný čin znásilnění

Jde o násilné donucení k pohlavnímu styku, a to i pod pohrůžkou násilí, resp. zneužití bezbrannosti jiné osoby. Zločinem je tehdy, dojde-li přitom k souloží nebo k jinému pohlavnímu styku provedenému způsobem srovnatelným se souložím, nebo na dítěti. Je-li dítě mladší patnácti let, jde o zvlášť závažný zločin.

Sexuální nátlak je prakticky „**sexuálním vydíráním**“.

Poměrně častým (latentním) zločinem je jistě **pohlavní zneužití** v §187 TrZ, kdy jde o (dobrovolnou) soulož s dítětem mladším patnácti let nebo o jiný způsob pohlavního zneužití.

V případě zneužití takového dítěte osobou, která má povinnost dozoru nad ním, a zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu, jde už o zvlášť závažný zločin.

A trestný je i tzv. incest, tedy přečin **soulože mezi příbuznými** v § 188 TrZ, který prakticky mnohdy navazuje na předchozí odstavec – a může být s tímto zločinem v tzv. jednočinném souběhu.

Z dalších trestných činů v této hlavě trestního zákoníku lze uvést trestný čin **kuplířství**, přečin **prostituce ohrožující mravní vývoj dětí** a přečin **šíření pornografie** v §191 - a zvláště pak je nutno upozornit na trestný čin **výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií** v § 192, kdy pachatel „*přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem...*“, anebo „*vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla...*“. O zločin půjde zejména, když je takový čin spáchán „*tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem...*“.

Novelou TrZ z roku 2014 se vedle dosavadního **přechovávání dětské pornografie**, se trestnost tohoto ustanovení TrZ rozšiřuje i o úmyslné **získání přístupu k dětské**

pornografii prostřednictvím informační nebo komunikační technologie (tzn. především internet)

Zcela nově se objevila i skutková podstata trestného činu „**účast na pornografickém představení**“ (§193a). Pokud je účinkujícím dítě, hrozí se divákům apod. za jejich úmyslem limitovanou účast na představení až dvouletým trestem. A další nově vloženou skutkovou podstatou je „**navazování nedovolených kontaktů s dítětem**“ (§ 193b), kdy trestným se stal ten, „... kdo navrhne schůzku dítěti mladšímu patnácti let s úmyslem spáchat na něm pohlavní zneužití (§ 187), vyrobit dětskou pornografii (§ 192) nebo dítě k takové výrobě přimět (§ 193), nebo svést takové dítě k prostituci (§ 202), popř. spáchat jiný sexuálně motivovaný trestný čin.“

Nejzávažnějším z této hlavy je trestný čin (resp. přečin v základní skutkové podstatě, a zločin v odst. 2 a 3) **zneužití dítěte k výrobě pornografie** (dle § 193 TrZ).

Transpozicí z EU by TrZ aktuálně doplněn i o trestnost **Účasti na pornografickém představení** (§ 193a TrZ) a o trestný čin **Navazování nedovolených kontaktů s dítětem** (§ 193b TrZ).

HLAVA IV - TRESTNÉ ČINY PROTI RODINĚ A DĚTEM

dvojí manželství (§ 194)

opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195)

zanedbání povinné výživy (§ 196)

týrání svěřené osoby (§ 198)

týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199)

únos dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200)

ohrožování výchovy dítěte (§ 201)

svádění k pohlavnímu styku (§ 202)

podání alkoholu dítěti (§ 204)

Těmto trestným činům, resp. jejich skutkovým podstatám je věnována největší pozornost.

Zřejmě nejčastěji stíhaným přečinem z této hlavy je **zanedbání povinné výživy** dle § 196.

Pachatel zde „*neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce...*“. Zde je třeba zdůraznit, že jde o speciální subjekt, k zavinění postačí i nedbalost a „*zákonná povinnost*“ se dovozuje ze zákona o rodině, resp. nově z občanského zákoníku (od roku 2014).

U trestného činu **týrání svěřené osoby** může jít i o týrání psychické. A stejně tak u dalšího trestného činu **týrání osoby žijící ve společném obydlí** v dalším § 199 TrZ. Tento trestný čin je typickým představitelem tzv. domácího násilí.

Podle § 133 TrZ se obydlím rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. V rámci této otázky se ukládá vyjmenovat (pokud možno) všechny trestné činy, spadající do oblasti „domácího násillí“. Pro nedostatek místa uvádím, že jde o desítky skutkových podstat, počínaje dosavadními trestnými činy, ale patří sem i trestné činy proti majetku, proti pořádku ve věcech veřejných atd.

Určitě nejčastěji páchaným (ne však trestně stíhaným) je přečin **ohrožování výchovy dítěte** v § 201 TrZ, kde vždy upozorňuji na znění skutkové podstaty a zdůrazňuji, že z hlediska zavinění stačí i tzv. nevědomá nedbalost. Trestným je ten, „kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu, umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo mu umožní opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, či závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti...“. Již samotné znění skutkové podstaty je dosti výmluvné – a je nutno dodat, že tento přečin bývá i v tzv. jednočinném (ideálním) souběhu s dalšími trestnými činy (např. v případě pohlavního zneužívání s incestem a pohlavním zneužitím, dále u drogových deliktů ve vztahu k dětem atd.). V dalším odstavci je trestní postih umožněn tzv. gamblingu dětem.

U přečinu **svádění k pohlavnímu styku** se logicky nabízí otázka, zda je trestné i aktivní dítě pro návod či pomoc k trestnému činu. To však řeší následující § 203 TrZ.

Podání alkoholu dítěti je trestné tehdy, když pachatel „ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol...“.

Podle § 126 TrZ se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.

HLAVA V - TRESTNÉ ČINY PROTI MAJETKU

krádež (§ 205)

zpronevěra (§ 206)

neoprávněné užívání cizí věci (§ 207)

neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru (§ 208)

podvod (§ 209)

pojistný podvod (§ 210)

úvěrový podvod (§ 211)

dotační podvod (§ 212)

provozování nepoctivých her a sázek (§ 213)

legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216)

legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti (§ 217)

lichva (§ 218)

zatajení věci (§ 219)

porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220)

porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti (§ 221)

poškození věřitele (§ 222)

zvýhodnění věřitele (§ 223)

způsobení úpadku (§ 224)
porušení povinnosti v insolvenčním řízení (§ 225)
pletichy v insolvenčním řízení (§ 226)
porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku (§ 227)
poškození cizí věci (§ 228)
zneužívání vlastnictví (§ 229)
neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230)
opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231)
poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti (§ 232)

Druhovým objektem u těchto trestných činů je **ochrana majetku**.

U následujících trestných činů **kvalifikačně záleží zejména na výši způsobené**

škody, **která je vymezena v § 138 odst. 1 TrZ**. Aktuální novelou TrZ zákonem č. 333/2020 Sb. došlo k zcela zásadním změnám úrovní škody, spočívajícím ve zdvojnásobení dolních hranic škod:

- **škoda nikoliv nepatrná** (od 10 000 Kč) = odděluje trestné činy od přestupků...
- **škoda nikoliv malá** (od 50 000 Kč)
- **větší škoda** (od 100 000 Kč)
- **značná škoda** (od 1 miliónu Kč)
- **škoda velkého rozsahu** (od 10 miliónů Kč).

Nejčastěji páchaným trestným činem je **krádež**, spočívající mj. ve zmocnění se cizí věci...

V dalších odstavcích se trestní sazba odvíjí od výše způsobené škody (viz výše), přičemž nejzávažnější je zločin (v posledním odstavci), kdy je pachatel při způsobení škody nad pět miliónů ohrožen trestní sazbou (toliko) do deseti let.

Obdobně je to u dalších majetkových trestných činů **zpronevěry, podvodu, pojistného podvodu, úvěrového podvodu a dotačního podvodu**, přičemž jde o úmyslné trestné činy.

Odlíšné trestní sazby jsou u přečinu **neoprávněného užívání cizí věci**, kde je třeba odlišit úmysl přechodného užívání od přisvojení si věci. Samozřejmě takový úmysl musí být prokázán (příklad odcizení drahého motorového vozidla).

Podílnictví spočívá v ukrytí, převedení na sebe nebo jiného anebo užívání věci, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj atd. V následujícím ustanovení je pak i nedbalostní forma, která je rovněž trestná.

Legalizace výnosů z trestné činnosti, zastírání původu nebo ztížení či znemožnění zjištění původu věcí (peněz), získaných trestným činem apod. je společně s podílnictvím trestněprávním prostředkem proti „**praní špinavých peněz**“. Trestná je i **legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti**.

Zajímavým trestným činem je **zatajení věci** (dříve „zatajení nálezu“), z něhož jasně vyplývá povinnost odevzdat „*cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné...*“. V opačném případě se občan dopouští tohoto trestného činu.

Porušení povinnosti při správě cizího majetku, tj. „porušení zákonem uložené nebo smluvně převzaté povinnosti opatrovat nebo spravovat cizí majetek...“, je rovněž trestné – a v dalším ustanovení má trestnou i nedbalostní formu zavinění. Další ustanovení v této hlavě se týkají věřitelů, insolvenčního řízení aj.

Často páchaným trestným činem (mj. i v rámci tzv. domácího násilí) je **poškození cizí věci**, když trestné je zničení, poškození atd. cizí věci, ve třetím odstavci je přísněji trestný pachatel jednající z rasově motivované pohnutky, ve druhém odstavci je samostatná skutková podstata postihující sprejerství.

Připomenout je třeba i skupinu tří trestných činů vztahujících se k IT problematice, jimiž jsou:

neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, dále opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, jakož i poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti.

HLAVA VI - TRESTNÉ ČINY HOSPODÁŘSKÉ

Díl 1 - Trestné činy proti měně a platebním prostředkům padělání a pozměnění peněz (§ 233)

neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234)

udávání padělaných a pozměněných peněz (§ 235)

výroba a držení padělatelského náčiní (§ 236)

neoprávněná výroba peněz (§ 237)

ohrožování oběhu tuzemských peněz (§ 238)

Díl 2 - Trestné činy daňové, poplatkové a devizové

zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240)

neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241)

nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243)

porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží (§ 244)

padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti (§ 245)

padělání a pozměnění známek (§ 246)

ohrožení devizového hospodářství (§ 247)

Díl 3 - Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248)

neoprávněné vydání cenného papíru (§ 249)

manipulace s kurzem investičních nástrojů (§ 250)

neoprávněné podnikání (§ 251)

neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry (§ 252)

poškození spotřebitele (§ 253)

zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254)

zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255)

zjednáání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256)

pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257)

pletichy při veřejné dražbě (§ 258)

vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy (§ 259)

poškození finančních zájmů Evropské unie (§ 260)

porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou (§ 261)

porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262)

porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263)

zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 264)

provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265)

porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266)

zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem (§ 267)

Díl 4 - Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268)

porušení chráněných průmyslových práv (§ 269)

porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270)

padělání a napodobení díla výtvarného umění (§ 271)

Tato hlava trestního zákoníku souvisí s trestnými činy proti majetku, je zařazena do společné otázky – a není nutno se jí podrobněji věnovat. Takže lze uvést následující skutečnosti – a rozdělit tuto hlavu TrZ do jednotlivých dílů, popř. označit frekventované trestné činy:

Trestné činy proti měně a platebním prostředkům

Vedle přečinu, resp. zločinu **padělání a pozměnění peněz**, jímž si každý stát chrání svou měnu, je třeba z praktického pohledu upozornit na skutkovou podstatu přečinu **udávání padělaných a pozměněných peněz**, kde postačí, když pachatel „...*padělané nebo pozměněné peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé*...“. Jde o úmyslný přečin...

Trestné činy daňové, poplatkové a devizové

Zásadními trestnými činy jsou **zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby**, kdy musí jít o zkrácení daně, cla, ale i pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, pojistného na úrazové pojištění, pojistného na zdravotní pojištění, poplatku aj.

Podobně je trestné **neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby** zaměstnavatelem nebo plátcem...Trestní odpovědnost tohoto speciálního subjektu zaniká, „*jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek.*“.

Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

Sem patří mj. **neoprávněné podnikání** u pachatele, který „*neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní, obchodní nebo jiné podnikání...*“. A dále i **neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry**.

Trestné je i **poškození spotřebitele** způsobením škody nikoli nepatrné (nejméně pět tisíc korun českých) tím, že je pachatel šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo uvedením výrobků, práce nebo služby ve větším rozsahu na trh a zatajením jejich podstatných vad.

Další skutkové podstaty postihují mj. porušení pravidel a pletich při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě.

Do tohoto dílu patří i tzv. celní delikty, jako je **porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou**, dále **porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití** a navazující delikty, týkající se vývozu zboží a technologií dvojího užití, dále pak trestné činy v souvislosti se zahraničním obchodem s vojenským materiálem.

Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu

Z tohoto dílu patří mezi nejčastěji páchané (zejména občany pocházejícími z asijských zemí) **porušení práv k ochranné známce a jiným označením**.

Patří sem i **porušení chráněných průmyslových práv**, dále i **porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi**, jakož i **padělání a napodobení díla výtvarného umění**.

HLAVA VII - TRESTNÉ ČINY OBECNĚ NEBEZPEČNÉ

Díl 1 - Trestné činy obecně ohrožující

obecné ohrožení (§ 272)

obecné ohrožení z nedbalosti (§ 273)

ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274)

porušení povinnosti při hrozivé tísni (§ 275)

poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení (§ 276)

poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti (§ 277)

poškození geodetického bodu (§ 278)

nedovolené ozbrojování (§ 279)

vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280)

nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281)

nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282)

nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283)

přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284)

nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285)

výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286)

šíření toxikomanie (§ 287)

výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem (§ 288)

Díl 2 - Trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu

získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290)

ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla (§ 291)

zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292)

Trestné činy obecně ohrožující

Důležitými jsou oba „úvodní“ trestné činy, z jejichž dikce jednoznačně vyplývá forma zavinění:

Zločin obecného ohrožení spočívá v *úmyslném způsobení obecného nebezpečí tím, že pachatel vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo ten, kdo takové obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění...*

V případě, že pachatel tímto jednáním způsobí úmyslně smrt, je ohrožen nejpřísnější trestní sazbou, tj. i výjimečným trestem.

Přečin obecného ohrožení z nedbalosti je nedbalostní formou při podobné objektivní stránce, stejném objektu i subjektu.

Vydáním lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví se rozumí takové ohrožení nejméně sedmi osob, u cizího majetku v nebezpečí škody velkého rozsahu jde o škodu ve výši nejméně pěti milionů korun českých.

Přečinu **ohrožení pod vlivem návykové látky** se dopustí ten, „kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku...“.

U řidiče motorového vozidla se tímto stavem „vylučujícím způsobilost“ rozumí jedno promile alkoholu v krvi. Jde o přečin nejčastěji páchaný řidiči, ale jsou i případy, kdy se jich dopouští i jiné profese, například lékaři.

Zásadní a neopominutelnou částí jsou „**drogové delikty**“:

Stěžejním trestným činem je **nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy** podle § 283. Trestným je ten, „*kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed...*“. Jde o tzv. „dealerský paragraf“ – a v této základní skutkové podstatě je ještě trestní sazba „přečinová“.

V dalších odstavcích se trestní sazba poměrně razantně zpříšňuje, když ve druhém odstavci jde už o zvlášť závažný zločin, a to např. ve vztahu k dítěti (ve větším rozsahu) nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let. Trestní sazba odnětí svobody na osm až dvanáct let náleží např. pachateli, který spáchá tento čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let. Nejprísnější trestní sazba je např. pro odsouzené za mezinárodní organizovaný drogový zločin (deset až osmáct let).

Seznamy **omamných a psychotropních látek (= OPL)** najdeme v přílohách č. 1–7 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění novel. **Prekursorem** je pak látka uvedená v příloze č. 9 tohoto zákona.

Trestné je i **přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu** „pro vlastní potřebu“ – a týká se neoprávněného přechovávání v **množství větším než malém**, přičemž tzv. měkké drogy (konopí, THC apod.) jsou trestány mírněji než ostatní omamné nebo psychotropní látky.

„**Množství větší než malé**“ již není striktně stanoveno vládním nařízením (zrušeno Nálezem Ústavního soudu dne 1. 8. 2013) – a vychází se opět *individuálně podle předchozí právní praxe, soudních rozhodnutí, ale i z hlediska osoby pachatele, množství zadržené látky, její hmotnosti a kvality. Každý případ tedy bude posuzován podle praxe do konce roku 2009.*

Dále sem patří přečin **nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku** a trestný čin **výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu**.

V § 287 TrZ, kde je specifikováno **šíření toxikomanie**, lze nalézt odpověď, jak je možno postihovat zneužívání omamných a psychotropních látek či prekursorů, které nejsou na seznamech tvořících přílohu zákona o omamných látkách – a není možno ilegální manipulaci s nimi postihnout podle § 283 TrZ. Jde totiž o svádění jiného ke zneužívání jiné **návykové látky** než alkoholu, podporování v tomto, anebo jiné podněcování ke zneužívání nebo šíření takové látky. Děje-li se tak vůči dítěti, pohybuje se pachatel ve vyšší trestní sazbě – a zločinu se pak dopouští ten, kdo tak koná vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Podle § 130 TrZ se **návykovou látkou** rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky **způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování**.

V dalším dílu této hlavy najdeme **trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu.**

HLAVA VIII - TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293)

poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti (§ 294)

poškození vodního zdroje (§ 294a)

poškození lesa (§ 295)

neoprávněné vypuštění znečišťujících látek (§ 297)

neoprávněné nakládání s odpady (§ 298)

neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu (§ 298a)

neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299)

neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti (§ 300)

poškození chráněných částí přírody (§ 301)

týrání zvířat (§ 302)

chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a)

zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303)

pytláctví (§ 304)

neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitečnost hospodářských zvířat (§ 305)

šíření nakažlivé nemoci zvířat (§ 306)

šíření nakažlivé nemoci a škůdce užitkových rostlin (§ 307)

Jde o součást předchozí otázky – a z trestných činů zde uvedených lze zmínit:

poškození a ohrožení životního prostředí, jenž je v dalším ustanovení doplňován kulpózní formou zavinění. Trestné je i **poškození vodního zdroje, poškození lesa, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek, neoprávněné nakládání s odpady** aj., přičemž i tyto trestné činy mají uvedeno „**byt' i z nedbalostí**“, značící, že je zde zavinění úmyslné i nedbalostní.

Rekodifikace trestního zákoníku i implementace evropských předpisů doplnila tuto část trestního zákoníku mj. i o trestný čin **neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami** (včetně další skutkové podstaty s nedbalostní subjektivní stránkou).

V souvislosti s debatami, zda je v českém právu „zvíře“ pojímáno pouze jako „věc“, je nutno poukázat na ustanovení § 302 trestního zákoníku, které upravuje přečin **týrání zvířat** v případech, kdy pachatel „*týrá zvíře zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném*“. Je vyžadován úmysl. Za zvíře je považován **obratlovec**. Novelou trestního zákoníku zákonem č. 114/2020 Sb. došlo k výraznému rozšíření této skutkové podstaty a ke zpřísnění trestních sazeb až na šestiletou horní hranici trestní sazby.

Stejnou novelou vylo do trestního zákoníku vloženo ustanovení § 302a, tj. trestný čin **chovu zvířat v nevhodných podmínkách**, namířené zejména vůči „množárnám“, a to i v rámci mezinárodního organizovaného zločinu, takže ve vyšších trestních sazbách (odst. 3.) jde už o zločin, ve 4. odst. o zvlášť závažný zločin s trestní sazbou odnětí svobody na pět až deset let.

Logicky pak byla doplněna i skutková podstata trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí v § 337 TrZ – právě o trestnost příp. maření trestného činu dle § 302a TrZ. Dále musím poznamenat, že já jsem byl zásadním kritikem tak výrazného zpřísnění trestních sazeb u týrání zvířat, a to s ohledem na rozkolísání zvláštní části TrZ a nevyváženost ve srovnání s násilím vůči osobám, zejména malým dětem, ale i seniorům. Ochrana zvířete tak byla svévolí Parlamentu ČR povýšena nad ochranu člověka. Ostatně naprosto stejný názor zastávají i trestněprávní experti. I přes jejich shodné znalecké posudky senátoři a poté i poslanci tuto nesmyslnou novelu schválili.

Naproti tomu následující § 303 uvádí přečin **zanedbání péče o zvíře z nedbalosti**, kde jsou však přísnější podmínky pro naplnění skutkové podstaty, když je jednak vyžadována tzv. „hrubá nedbalost“ při zanedbání potřebné péče o zvíře a z hlediska následku pak způsobení trvalých následků na zdraví nebo smrti.

HLAVA IX - TRESTNÉ ČINY PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ, CIZÍMU STÁTU A MEZINÁRODNÍ ORGANIZACI

Díl 1 - Trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

vlastizrada (§ 309)

rozvracení republiky (§ 310)

teroristický útok (§ 311)

teror (§ 312)

účast na teroristické skupině (§ 312a)

financování terorismu (§ 312d)

podpora a propagace terorismu (§ 312e)

vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f)

sabotáž (§ 314)

zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace (§ 315)

Díl 2 - Trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

vyzvědačství (§ 316)

ohrožení utajované informace (§ 317)

ohrožení utajované informace z nedbalosti (§ 318)

Díl 3 - Trestné činy proti obraně státu

spolupráce s nepřítelem (§ 319)
válečná zrada (§ 320)
služba v cizích ozbrojených silách (§ 321)
porušení osobní a věcné povinnosti pro obranu státu (§ 322)

Tyto trestné činy nejsou v seznamu otázek, ale v rámci přednášky je nutno ve stručnosti zmínit aspoň to důležité pro informovanost studentů.

Trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

U zvlášť závažného zločinu **vlastizrady** je nutno zmínit, že tohoto zločinu se může dopustit občan České republiky „ve spojení s cizí mocí“ – a hrozí za něj uložení trestu nejpřísnějšího.

Nutno odlišit od ústavního deliktu „velezrady“ (viz čl. 65 odst. 2 Ústavy ČR), jehož se může dopustit pouze prezident ČR a projednával by jej Ústavní soud ČR k žalobě Senátu Parlamentu ČR (viz ústavní žaloba na prezidenta Václava Klause).

Aktuálně (i do budoucna) stěžejními se i v rámci EU staly zvlášť závažné zločiny **Teroristického útoku, Teroru, Účasti na teroristické skupině** (v §§ 311 – 313 TrZ), jakož i „celoevropsky“ doplněné **Financování terorismu** (§ 312d TrZ), **Podpora a propagace terorismu** (§ 312e), **Vyhrožování teroristickým trestným činem** (§ 312f)

Trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

Kromě zločinu **vyzvědačství** je nutno zmínit (a studentům vysvětlit) trestný čin **ohrožení utajované informace**, který je dále trestný i z nedbalosti. Studentům je objasněn systém utajovaných informací a klasifikace na „**Vyhrazené**“, „**Důvěrné**“, „**Tajné**“ a „**Přísně tajné**“.

Z dílu, v němž jsou **trestné činy proti obraně státu**, přichází z praxe v úvahu trestný čin **služby v cizích ozbrojených silách** (dříve trestný čin služby v cizím vojsku).

HLAVA X - TRESTNÉ ČINY PROTI POŘÁDKU VE VĚCECH VEŘEJNÝCH

Díl 1 - Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

násilí proti orgánu veřejné moci (§ 323)
vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci (§ 324)
násilí proti úřední osobě (§ 325)
vyhrožování s cílem působit na úřední osobu (§ 326)

přisvojení pravomoci úřadu (§ 328)

Díl 2 - Trestné činy úředních osob

zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329)

maření úkolu úřední osoby z nedbalosti (§ 330)

Díl 3 - úplatkářství

přijetí úplatku (§ 331)

podplacení (§ 332)

nepřímé úplatkářství (§ 333)

Díl 4 - Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci

zasahování do nezávislosti soudu (§ 335)

pohrdání soudem (§ 336)

maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337)

osvobození vězně (§ 338)

násilné překročení státní hranice (§ 339)

organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (§ 340)

napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky (§ 341)

neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342)

porušení předpisů o mezinárodních letech (§ 343)

vzpoura vězňů (§ 344)

křivé obvinění (§ 345)

křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek (§ 346)

křivé tlumočení (§ 347)

maření spravedlnosti (§ 347a) = s účinností od 01. 02. 2019

padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348)

nedovolená výroba a držení pečetidla státní pečeti a úředního razítka (§ 349)

padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezů (§ 350)

maření přípravy a průběhu voleb a referenda (§ 351)

Díl 5 - Trestné činy narušující soužití lidí

násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352)

nebezpečné vyhrožování (§ 353)

nebezpečné pronásledování (§ 354)

hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355)

podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356)

Díl 6 - Jiná rušení veřejného pořádku

šíření poplašné zprávy (§ 357)

výtržnictví (§ 358)

hanobení lidských ostatků (§ 359)

opilství (§ 360)

Díl 7 - Organizovaná zločinecká skupina

účast na organizované zločinecké skupině (§ 361)

Díl 8 - Některé další formy trestné součinnosti

podněcování k trestnému činu (§ 364)

schvalování trestného činu (§ 365)

nadržování (§ 366)

nepřekažení trestného činu (§ 367)

neoznámení trestného činu (§ 368)

Naproti tomu je třeba se podrobněji věnovat této hlavě trestního zákoníku, členěné do dílů:

Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

Přečin **násilí proti orgánu veřejné moci** se v dalších odstavcích mění na zločin, včetně zvláště závažného zločinu, přičemž násilí směřuje vůči výkonu pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci. Trestné je i vyhrožování těmito institucím, kdy jde o přečin **vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci**.

Směřuje-li násilí či verbální vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody vůči konkrétní úřední osobě, může jít o trestný čin (až zvláště závažný zločin) **násilí proti úřední osobě**, respektive o přečin **vyhrožování s cílem působit na úřední osobu**. Musí však jít o souvislost s výkonem úřední pravomoci úřední osoby, tj. prokazovat, že šlo o útok (fyzický či verbální) „*v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby...*“. Naproti tomu samotná verbální urážka (bez vážně míněných výhrůžek) bude toliko přestupkem.

Trestné činy úředních osob

V úvodu tohoto dílu najdeme ustanovení TrZ, tj. **zneužití pravomoci úřední osoby** – a dopouští se ho „*úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, nebo překročí svou pravomoc, či nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci...*“. Připomenout je nutno, že přísněji trestný je i ten, který poškodí jiného z rasové pohnutky. Nedbalostní forma pak je v přečinu **maření úkolu úřední osoby z nedbalosti**.

Podle § 127 TrZ je úřední osobou mj. soudce, státní zástupce, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci, ale i člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, dále

příslušník bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, ale i soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce a další osoby...

Úplatkářství

Jak samotný název napovídá, jde o tzv. korupční delikty, jejichž skutkové podstaty jsou podrobně vysvětlovány.

Jedná se o trestný čin **přijetí úplatku** – a může se ho dopustit osoba, která „*sama nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek...*“. Přísněji trestné jsou úřední osoby, tedy speciální subjekty, které se tak dopouštějí zločinu, popř. zvláště závažného zločinu.

Poskytnutí nebo příslib úplatku jsou trestné podle dalšího ustanovení, tedy skutkové podstaty trestného činu **podplacení**. Obě zmíněné formy úplatkářství jsou doplněny přečinem **nepřímého úplatkářství**, tedy „zapojením“ další osoby („prostředníka“), jež svým vlivem nebo přes další osoby bude působit na úřední osobu, která v inkriminované věci rozhoduje. Nutno připomenout, že trestní jsou všichni pachatelé, když možnost dřívější účinné lítosti (a dosažení beztrestnosti) při okamžitém oznámení nebyla do nového trestního zákoníku přejata – a lze maximálně využít institutu „spolupracujícího obviněného“.

Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci

Z těchto trestných činů lze uvést **zasahování do nezávislosti soudu** (působením na soudce, aby porušil své povinnosti v řízení před soudem) či přečinem **pohrdání soudem**. Určitě je však nutno zdůraznit skutkovou podstatu přečinu **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání** podle § 337 TrZ. Týká se totiž možnosti trestního postihu pro maření nebo „*podstatného ztížení*“ výkonu rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci u tam uvedených trestních sankcí, z nichž nejčastější je porušení zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel, uloženého soudem či správním orgánem. Z dalších odstavců je třeba s ohledem na samostatnou podotázku „domácího násilí“ uvádět i trestnost zmaření rozhodnutí o vykázání.

Další skutkové podstaty se týkají zejména ochrany naší státní hranice, neoprávněného pobytu na území republiky, neoprávněného zaměstnávání cizinců, ale např. i vzpoury vězňů.

Vždy je nutno připomínat trestné činy postihující jednání, které může výrazně ovlivnit dokazování v trestním řízení, a to trestný čin **křivého obvinění** podle § 345 TrZ, kdy v případě lživého obvinění jiného z trestného činu prostřednictvím médií je dokonce zločinem. **Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek** směřuje k potrestání křivých znalců a svědků, kdy zejména svědci jsou (i dle trestního řádu) povinni „vypovídat pravdu a nic nezamlčet“... Obdobně jako znalec je důležitý v každém řízení před orgánem veřejné moci i tlumočník, který by mohl spáchat trestný čin **křivého tlumočení**.

Trestné je dále i **padělání a pozměnění veřejné listiny**, jakož i **padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu**.

Trestné činy narušující soužití lidí

V tomto dílu jsou mj. uvedeny trestné činy „**rasově motivované**“. Prvním z nich je přečin **násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2 TrZ**. Zcela zásadními trestnými činy v této oblasti jsou v § 355 přečin **hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob**, spočívající ve „*veřejném hanobení některého národa, jeho jazyka, některé rasy nebo etnické skupiny, nebo skupiny osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnosti k etnické skupině, národnosti, politického přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání...*“, a v § 356 přečin **podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod**.

*Jak již bylo zmíněno, součástí této otázky je vyjmenování **všech rasově motivovaných trestných činů** ze Zvláštní části trestního zákoníku, kdy jsou v dosavadním výčtu uvedeny i další skutkové podstaty, počínaje trestnými činy proti životu a zdraví. Další budou uvedeny v poslední kapitole této Zvláštní části.*

Z tohoto dílu nelze vynechat dva přečiny, a to **nebezpečné vyhrožování** – a zejména zcela novou skutkovou podstatu **nebezpečného pronásledování** (jinak „*stalking*“).

Jiná rušení veřejného pořádku

V tomto dílu upozorňuji na přečin **výtržnictví** (v § 358), kdy formálně by stačovalo, že se pachatel „*dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu, průběh nebo zakončení organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí...*“.

*Zejména zde je uplatňován tzv. **materiální korektiv**, tedy přezkoumání stupně škodlivosti, vedoucí zpravidla k posouzení skutku jako přestupku.*

Organizovaná zločinecká skupina

Obsahuje zvlášť závažný zločin **účasti na organizované zločinecké skupině se zvláštním ustanovením o účinné lítosti** a ustanovením o **beztrestnosti agenta**.

Některé další formy trestné součinnosti

V tomto dílu jsou uvedeny přečiny **podněcování k trestnému činu**, **schvalování trestného činu** a **nadržování**. Ve všech přednáškách, týkajících se trestní odpovědnosti obecné, „rodičovské“, jakož i různých profesních skupin (včetně pedagogů, výchovných pracovníků aj.), je nutné zvýrazňovat dvě další skutkové podstaty přečinů v § 367 a § 368, tj. **nepřekážení trestného činu** a **neoznámení trestného činu**. V obou skutkových podstatách jsou vždy taxativně uvedeny trestné činy, jichž se týká povinnost překazit či oznámit přípravu či spáchání deliktu. U neoznámení trestného činu je jejich rozsah/výčet menší. Tam je však nutno připomenout, že v případě trvajících či pokračujících deliktů může v případě neoznámení trestného činu jít o jeho nepřekážení (např. u dealerství omamných a psychotropních látek, pohlavní zneužití aj.), které je trestné.

HLAVA XI - TRESTNÉ ČINY PROTI BRANNÉ POVINNOSTI

maření způsobilosti k službě (§ 369)
neplnění odvodní povinnosti (§ 370)
obcházení branné povinnosti (§ 371)
nenastoupení služby v ozbrojených silách (§ 372)
nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách (§ 373)
nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách z nedbalosti (§ 374)

HLAVA XII - TRESTNÉ ČINY VOJENSKÉ

Díl 1 - Trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti

neuposlechnutí rozkazu (§ 375)
neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti (§ 376)
zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti (§ 377)
urážka mezi vojáky (§ 378)
urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůzkou násilí (§ 379)
urážka vojáka stejné hodnosti násilím nebo pohrůzkou násilí (§ 380)
násilí vůči nadřízenému (§ 381)
porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti (§ 382)
porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností (§ 383)

Díl 2 - Trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu

vyhýbání se výkonu služby (§ 384)
vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti (§ 385)
zběhnutí (§ 386)
svémocné odloučení (§ 387)

Díl 3 - Trestné činy proti povinnostem strážní, dozorčí nebo jiné služby

vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby (§ 388)
porušení povinnosti strážní služby (§ 389)

porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby (§ 390)
porušení povinnosti služby při obraně vzdušného prostoru (§ 391)

Díl 4 - Trestné činy ohrožující bojeschopnost ozbrojených sil

ohrožování morálního stavu vojáků (§ 392)
porušení služební povinnosti vojáka (§ 393)
zbabělost před nepřítelem (§ 394)
nesplnění bojového úkolu (§ 395)
opuštění vojenského materiálu (§ 396)
vydání vojáků a vojenského materiálu nepříteli (§ 397)

Díl 5 - Trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů

porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru (§ 398)

Tyto hlavy nejsou předmětem zkušebních otázek ani testů – a je o nich „na přání studentů“ diskutováno v rámci semináře...

HLAVA XIII - TRESTNÉ ČINY PROTI LIDSKOSTI, PROTI MÍRU A VÁLEČNÉ TRESTNÉ ČINY

Díl 1 - Trestné činy proti lidskosti

genocidium (§ 400)

útok proti lidskosti (§ 401)
apartheid a diskriminace skupiny lidí (§ 402)
založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka (§ 403)
projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka (§ 404)
popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia (§ 405)

Díl 2 - Trestné činy proti míru a válečné trestné činy agrese (§ 405a)

příprava útočné války (§ 406)
podněcování útočné války (§ 407)
styky ohrožující mír (§ 409)
porušení mezinárodních sankcí (§ 410)
použití zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje (§ 411)
válečná krutost (§ 412)
perzekuce obyvatelstva (§ 413)
plenění v prostoru válečných operací (§ 414)
zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků (§ 415)

zneužití vlajky a příměří (§ 416)
ublížení parlamentáři (§ 417)

Z této poslední hlavy Zvláštní části trestního zákoníku se doplňuje výčet a výklad trestných činů rasově motivovaných, jimiž jsou **Trestné činy proti lidskosti** – a z nich zločiny **genocidia, útoku proti lidskosti a apartheidu a diskriminace skupiny lidí**. Je zcela evidentní, že tyto zločiny se prakticky nevyskytují, takže upozorňují na tři zásadní rasově motivované přečiny a zločiny:

založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, z nich nejčastěji trestně stíhaný projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka, a na závěr výčtu této skupiny trestných činů i popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia.

Závěrem lze k této kapitole podotknout, že s ohledem na stanovený rozsah textu nelze více rozepsat znění skutkových podstat, jejich rozbor, uvést konkrétní příklady, ale to vše je obsahem přednášek, kdy je výklad věnován těm nejvíce frekventovaným trestným činům, a to z hlediska praxe, ale i z pohledu zaměření celkové výuky na Pedagogické fakultě Univerzity v Hradci Králové – a studenti pracují se Zvláštní částí trestního zákoníku, kterou mají k dispozici i při ústní zkoušce, aby byli schopni rozebrat konkrétní skutkovou podstatu, uvést příklad či na základě kazuistiky aplikovat trestní zákoník (přesné označení trestného činu).

Zvláštní část trestního zákoníku je členěna podle objektu trestného činu a podle objektu jsou trestné činy řazeny do hlav. Hlavy jsou nově řazeny podle významu, kdy na prvním místě je člověk, jeho život, zdraví, tělesná integrita, osobní svoboda, nedotknutelnost, důstojnost, vážnost, čest, ochrana jeho soukromí, obydlí, majetku a jiných jeho základních lidských práv, svobod a zájmů. Pořadí jednotlivých hlav poskytujících ochranu zájmům těchto subjektů v trestním zákoníku bylo stanoveno především podle šíře a závažnosti chráněných zájmů. Z těchto důvodů byly do první hlavy zařazeny trestné činy proti životu a zdraví, do druhé hlavy trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství a do hlavy třetí trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Trestné činy proti rodině a mládeži byly z hlediska významu těchto chráněných zájmů zařazeny do čtvrté hlavy Zvláštní části trestního zákoníku. Ochrana majetku, vlastnických, užívacích i dalších práv, tedy skutkové podstaty trestných činů proti majetku jsou zařazeny do páté hlavy. V hlavě šesté jsou pak zařazeny trestné činy hospodářské. Život, zdraví nebo majetek chrání i skutkové podstaty trestných činů obecně nebezpečných, které jsou zařazeny do sedmé hlavy, a trestné činy proti životnímu prostředí zařazené do samostatné hlavy osmé. V dalších hlavách následují trestné činy proti státu i proti mezinárodním organizacím vytvářeným státy, dále proti státním i samosprávným orgánům, úředním osobám, některým vybraným právníkům osobám a jiným organizacím. V hlavě deváté jsou pak zařazeny trestné činy proti republice nebo mezinárodní organizaci a v hlavě desáté trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Trestné činy proti brannosti jsou zařazeny v hlavě jedenácté. Na tuto hlavu navazuje hlava dvanáctá obsahující trestné činy vojenské. V poslední hlavě třinácté jsou zařazeny trestné činy proti

lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. V hlavách a oddílech trestního zákona jsou tak soustředěny skupiny činů napadajících tentýž druhový objekt. Zvláštní část trestního zákona obsahuje taxativní výčet všech typů trestných činů, jejich přesné definice (znění skutkových podstat) a stanovené trestní sankce.

1. Podle čeho se člení trestné činy ve Zvláštní části TrZ?
2. Do kolika hlav jsou trestné činy členěny?
3. Vyjmenujte názvy hlav Zvláštní části podle pořadí v TrZ.
4. Kolik skutkových podstat trestných činů obsahuje Zvláštní část TrZ?
5. Jaký je rozdíl mezi vraždou a zabitím?
6. Jaký je rozdíl mezi loupeží a vydíráním?
7. Jaký je rozdíl mezi loupeží a krádeží?
8. Jaký je rozdíl mezi vydíráním a omezováním osobní svobody?
9. Vyjmenujte trestné činy z oblasti „šikany“.
10. Vyjmenujte trestné činy z oblasti „domácího násill“.
11. Vyjmenujte trestné činy z oblasti „rasově motivovaných“.
12. Jaký je rozdíl mezi omamnou a návykovou látkou?
13. Stanovte výši škody podle názvu.
14. Jak lze trestně postihnout tzv. praní špinavých peněz?

Ústava České republiky (zák. č. 1/1993 Sb.)

Listina základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.)

Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění zák. č. 306/2009 Sb. a pozdějších předpisů

ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

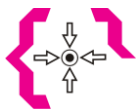
JELÍNEK, J. a kol. **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou 7.** aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2017, Leges, Praha. Vydáno: říjen 2017, ISBN: 978-80-7502-230-1

ŠÁMAL, P. a kol. **Trestní zákoník. Komentář. 2. vyd.** Praha: C.H.Beck, datum vydání: 10. 5. 2012, ISBN: 978-80-7400-428-5

ŠUBRT, M. **Trestněprávní odpovědnost a ochrana mládeže**, 2. rozšířené vydání, Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, ISBN 978-80-7251-333-8.

ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠKOVÁ, M. **Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 3.vyd.** Praha: C.H.Beck, Datum vydání: 11. 11. 2011, ISBN: 978-80-7400-350-9.

5. ZÁKLADY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSOB

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob je naprostou novinkou v českém trestním právu - a představuje průlom v teoretickém i aplikovaném pojetí trestní odpovědnosti, neboť v českém právním řádu byla trestní odpovědnost právnických osob neznámá a pachatelem trestného činu mohla být pouze osoba fyzická. V rámci výuky trestního práva se studenti seznámí se základy trestní odpovědnosti a naučí se zejména druhy trestních sankcí, které je možno právnickým osobám ukládat.

120 minut

právnická osoba
statutární orgán společnosti
paralelní souběh trestní odpovědnosti
princip přičitatelnosti

5.1 Obecná ustanovení

Podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které jim lze za spáchání stanovených trestných činů uložit, upravuje **zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim**. Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník a v řízení proti právnické osobě trestní řád.

Posuzuje se trestnost činu spáchaného na území České republiky právnickou osobou, která má sídlo v České republice nebo má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek.

Trestný čin se považuje za spáchaný na území České republiky, dopustila-li se právnická osoba jednání zcela nebo zčásti na území České republiky, i když porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo nastat zcela nebo zčásti v cizině, nebo v cizině, pokud porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem nastalo nebo mělo, byť i jen zčásti, nastat na území České republiky. Podle zákona České republiky se posuzuje také trestnost činu, pokud jej v cizině spáchala právnická osoba mající sídlo v České republice.

Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné:

- **Česká republika,**
- **územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci,**

přičemž však majetková účast výše uvedených právnických osob na jiné právnické osobě nevyklučuje její trestní odpovědnost.

5.2 Základy trestní odpovědnosti právnických osob

Mezi základní předpoklady vzniku trestní odpovědnosti právnické osoby patří protiprávní jednání ve prospěch právnické osoby (nikoliv ke škodě), jejím jménem nebo v rámci její činnosti, a to členem jejího statutárního orgánu, jiným reprezentantem této právnické osoby a za určitých předpokladů i zaměstnancem, za podmínky, že toto protiprávní jednání lze právnické osobě přičítat.

Základní zásadu trestní odpovědnosti lze formulovat jako „**bez vůle není viny a bez viny není trestní odpovědnost**“. Zavinění ve vztahu k trestní odpovědnosti právnické osoby je nutno formulovat ve smyslu **institutu přičitatelnosti** trestného činu (spáchaného ku prospěchu či jménem právnické osoby kvalifikovanou fyzickou osobou) právnické osobě, který určitým způsobem propojuje fyzické osoby (fyzické pachatele trestné činnosti) a danou právnickou osobu s trestným činem.

V zákoně jsou uvedeny dvě skupiny osob, jejichž protiprávní jednání se přičítají právnické osobě, a to:

- **statutární orgán právnické osoby či jeho člen**, jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jednat jménem právnické osoby (např. prokurista, advokát), dále osoba, která v právnické osobě vykonává řídicí či kontrolní činnost (např. vrcholový management, členové dozorčí rady, vnitřní audit) či osoba, která vykonává rozhodující vliv na řízení právnické osoby, jestliže její jednání bylo jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost (např. ovládající osoba),
- **zaměstnanec při plnění pracovních úkolů**, pokud ke spáchání protiprávního činu došlo proto, že jednal podle rozhodnutí či pokynů orgánů právnické osoby či osob výše uvedených, popř. proto, že nebyla provedena preventivní opatření, aby k trestné činnosti nedošlo či nebyla vykonávána řádná kontrola.

Trestní odpovědnost právnické osoby není vyloučena ani tehdy, pokud se nepodaří zjistit, která konkrétní osoba jednala přičitatelným způsobem (kdo z vícečlenného statutárního orgánu, kdo z několika zaměstnanců) či v případě, že fyzická osoba pro daný trestný čin, pro nějž je stíhána právnická osoba, trestně odpovědná není.

Zákon pozitivně upravuje i **paralelní souběh s trestní odpovědností fyzické osoby**, jejíž jednání je přičítáno právnické osobě a z toho vyvozenou trestní odpovědnost právnické osoby s tím, že zákon předpokládá konání společného řízení, pokud tomu nebrání důležité důvody, přičemž trestní odpovědnost právnické a fyzické osoby se posuzuje samostatně. Pokud mají být v průběhu společného řízení vedeného proti fyzické a právnické osobě prováděny úkony trestního řízení ve vztahu k oběma těmto osobám, provádějí se zpravidla nejprve ve vztahu k fyzické osobě.

Pachatelem je i právnická osoba, která k provedení činu užila jiné právnické nebo fyzické osoby.

S účinností od začátku roku 2017 došlo k přehodnocení okruhu trestných činů, takže **právnícké osoby jsou zásadně odpovědné za veškeré trestné činy**, uvedené v TrZ, s výjimkou těch, u kterých to bude zákonem výslovně vyloučeno – a tedy k **rozšíření katalogu trestných činů** tak, aby bylo možné trestněprávně postihnout i ta jednání právníckých osob, u kterých je to z povahy věci žádoucí - a současně vyloučit trestní odpovědnost právníckých osob v situaci, kdy nelze předpokládat spáchání trestního činu právníckou osobu, a dále v těch případech, u kterých trestní postih není z hlediska uplatnění principu ultima ratio vhodný nebo žádoucí.

Je tak vyloučena trestní odpovědnost v těchto případech:

- trestné činy, u nichž nepřichází spáchání právníckou osobou vůbec v úvahu; může se jich dopustit pouze fyzická osoba, která má určitou zvláštní vlastnost či schopnost (např. zločin vraždy novorozence dítěte matkou dle § 142 TrZ a trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby dle § 195 TrZ);
- znaky skutkových podstat trestných činů jsou úzce navázány na pachatele-fyzickou osobu; tzv. vlastnoruční delikty (např. přečin soulože mezi příbuznými dle § 188 TrZ a přečin dvojího manželství dle § 194 TrZ);
- vybrané skupiny trestných činů s konkrétním nebo speciálním subjektem; pachatel musí mít zvláštní vlastnost nebo postavení (např. trestný čin vlastizrady dle § 309 a trestný čin zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace dle § 315 trestního zákoníku);
- s ohledem na možného pachatele u trestných činů proti obraně státu (s výjimkou trestného činu dle § 322 trestního zákoníku), proti branné povinnosti a trestných činů vojenských;
- trestní postih není z hlediska uplatnění zásady subsidiarity trestní represe u určitých trestných činů vhodný nebo žádoucí.

Touto zásadní novelou byl dále doplněn odstavec 5, který dává právnícké osobě **možnost zprostit se trestní odpovědnosti, „... pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila...“**.

Novelou zák. č. 183/2016 Sb. byly provedeny zásadní změny v pojetí § 7 tohoto zákona, a to včetně poslanci vloženého ustanovení o možném vyvinění, které zřejmě umožní zbavit se trestní odpovědnosti i právníckým osobám, aktuálně stíhaným a souzeným pro stamilionové podvody, zpronevěry atd.

5.3 Tresty a ochranná opatření

TRESTY, které lze uložit právnícké osobě:

- **zrušení právnícké osoby** jako **nejpřísnější trest**, který nelze uložit v případě, vylučuje-li to povaha právnícké osoby (např. u právníckých osob zřízených zákonem); rozhodnutím o zrušení vstupuje právnícká osoba do likvidace,
- **propadnutí majetku**, a to zčásti nebo celého majetku právnícké osoby, která byla uznána vinnou zvláště závažným zločinem, kterým získala nebo se snažila získat majetkový prospěch,

- **peněžitý trest** – očekává se, že bude nejčastěji ukládaným trestem, jeho výše je určena denní sazbou v rozmezí od 1 000 Kč do 2 milionů Kč; pro subjekty finančního trhu platí požadavek vyjádření licenčního místa,
- **propadnutí věci** se ukládá za stejných podmínek jako fyzickým osobám, neboť jeho podstatou je odčerpání nástrojů a výnosů z trestné činnosti,
- **zákaz činnosti** ukládaný právnické osobě (v rozmezí 1 – 20 let) se týká určité činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení,
- **zákaz plnění veřejných zakázek, účastí v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži** - v sazbě: 1 - 20 let,
- **zákaz přijímání dotací a subvencí** - v sazbě: 1 - 20 let,
- **uveřejnění trestního rozsudku** je novým typem trestu, který je požadován v řadě mezinárodních dokumentů
- **zákaz držení a chovu zvířat**, došlo-li k trestnému jednání v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře – nový trest doplněný novelou zák. č. 114/2020 Sb.

OCHRANNÁ OPATŘENÍ

- **zabrání věci**, včetně zabrání náhradní hodnoty nebo zabrání spisů a zařízení, přičemž podmínky pro uložení se řídí TrZ.
- **zabrání části majetku** lze uložit, pokud byla právnická osoba uznána **vinnou úmyslným trestným činem s horní sazbou čtyři roky**, jakož i **taxativně** vymezeným trestným činem (počítačová kriminalita, dětská pornografie, korupce, šíření toxikomanie apod.), pokud sledovala majetkový prospěch (generovala zisk) a lze mít za to, že určitá část jejího majetku je **výnosem z trestné činnosti**, přičemž k takovému závěru postačuje, aby **hodnota majetku byla v hrubém nepoměru k zákonným příjmům** (chybí důkazy o legálním původu majetku) nebo byly zjištěny jiné skutečnosti, které to odůvodňují (kriminální styky, organizovaná skupina, převody v hotovosti apod.). Vyžaduje se časová souvislost nabytí či převodů majetku se spácháním trestné činnosti.

Zabrání části majetku lze uložit i tehdy, jestliže jej právnická osoba **převedla na jinou** právnickou osobu (vůči které mohla uplatnit vliv), do majetku ve svěřenském fondu... Pokud je zabránění určených věcí zmařeno (ukrytí, poškození apod.), lze uložit zabránění náhradní hodnoty.

1. *Jaká je působnost tohoto zákona?*
2. *Na jaké právnické osoby se tento zákon nevztahuje?*
3. *Co znamená princip přičitatelnosti?*
4. *Co znamená paralelní souběh trestní odpovědnosti?*
5. *Vyjmenujte tresty a jejich sazby.*
6. *Vyjmenujte ochranná opatření.*

Speciální a zcela nový zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, které jim lze za spáchání stanovených trestných činů uložit. Podpůrně se používá trestní zákoník. Mezi základní předpoklady vzniku trestní

odpovědnosti právnické osoby patří protiprávní jednání ve prospěch právnické osoby (nikoliv ke škodě), jejím jménem nebo v rámci její činnosti, a to členem jejího statutárního orgánu, jiným reprezentantem této právnické osoby a za určitých předpokladů i zaměstnancem, za podmínky, že toto protiprávní jednání lze právnické osobě přičítat. U paralelního souběhu trestní odpovědnosti právnické osoby s trestní odpovědností fyzické osoby, jejíž jednání je přičítáno právnické osobě a z toho vyvozena trestní odpovědnost právnické osoby, zákon předpokládá konání společného řízení, pokud tomu nebrání důležité důvody, přičemž trestní odpovědnost právnické a fyzické osoby se posuzuje samostatně. Právnickou osobu lze již trestně stíhat za takřka všechny trestné činy – a lze jim ukládat trestní sankce v zákoně uvedené.

Zákon č. 418/2011 Sb., **o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim**, ve znění zák. č. 183/2016 Sb., a dalších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění zák. č. 306/2009 Sb. a pozdějších předpisů

ÚZ č. 1389 - Trestní předpisy, podle stavu k 1. 10. 2020, 480 stran, vydal: Sagit, a. s., ISBN: 978-80-7488-424-5

JELÍNEK, J. a kol. **Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou 7.** aktualizované vydání podle stavu k 1. 10. 2017, Leges, Praha. Vydáno: říjen 2017, ISBN: 978-80-7502-230-1

ŠÁMAL, P. a kol. **Trestní zákoník. Komentář.** 2. vyd. Praha: C.H.Beck, datum vydání: 10. 5. 2012, ISBN: 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, DĚDIČ, GRIVNA, PÚRY, ŘÍHA: **Trestní odpovědnost právnických osob /EKZ185/** vydal: C. H. Beck, 2. vydání, podle stavu k 1. 3. 2018, 992 stran, ISBN: 978-80-7400-592-3

Otázky ke zkoušce z předmětu Trestní právo hmotné:

Trestní právo hmotné.

Studijní opora pro předmět Trestní právo hmotné ve studijním oboru Sociální patologie a prevence.

Autor: JUDr. Miroslav Antl

Vydání: první (stav k 01. 10. 2020)

Vydala: Univerzita Hradec Králové v roce 2020

Stran: 63